

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การจัดการความรู้ห้องสมุดชุมชนเคลื่อนที่ในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลศรี
ฐาน อำเภอกุระดิง จังหวัดเลย ศึกษาเอกสาร โดยมีแนวคิด ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดชุมชน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดเคลื่อนที่
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดชุมชน

ห้องสมุดชุมชน หมายถึง ห้องสมุดที่ดำเนินการโดยชุมชนมีจุดประสงค์การบริการ
เฉพาะชุมชน ห้องสมุดเคลื่อนที่ หมายถึง การจัดงานบริการของห้องสมุดนั้น ๆ หมุนเวียนไป
ตามกลุ่มเป้าหมาย ห้องสมุดชุมชนเคลื่อนที่ หมายถึง ห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ดำเนินการดำเนินงาน
บริหาร งานเทคนิค และงานบริการโดยชุมชน เพื่อชุมชน ห้องสมุดประชาชน เป็นศูนย์การ
เรียนรู้ของชุมชนจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูล ข่าวสารของชุมชน
(2) เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน (3) เพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ในชุมชน
ลักษณะและกิจกรรม ห้องสมุดประชาชนมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นห้องสมุดของประชาชน โดยจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้า
ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน ด้านส่งเสริมการร่วมกลุ่มประชาชน
ตามความรู้และความสนใจด้านครอบครัวสัมพันธ์ และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ ตาม
ความเหมาะสม

2. เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมด้านแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียน
และอื่น ๆ ด้านจัดและให้บริการชุดทดลอง ชุดสาริตต่าง ๆ จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตร
การศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันอื่น ๆ ที่ได้รับความเห็นชอบ จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน

3. เป็นศูนย์ประชาคม โดยจัดให้บริการสถานที่จัดประชุม สัมมนา การแสดงผลผลิต
กิจกรรมของเด็กและครอบครัว และกิจกรรมนอกประสงค์ของชุมชน โดยเน้นด้านการศึกษา

ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านส่งเสริมการค้าเงินงานเชิงธุรกิจในห้องสมุด ด้านส่งเสริมการจัด
นันทนาการ สวนสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สนามเด็กเล่น และกิจกรรมชุมชนอื่น ๆ ที่เหมาะสม

4. เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ โดยจัดและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทั้ง ภาครัฐและเอกชน
ในด้านข้อมูลข่าวสารและสื่อ ในด้านพัฒนาการผลิต เผยแพร่ จัดหา แลกเปลี่ยน หมุนเวียน และ
ฝึกอบรมให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเหมาะสม

สื่อสารนิเทศ ให้ห้องสมุดประชาชนมีสื่อที่พิจารณาเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชนใน
ท้องถิ่นตามความเหมาะสม กับงบประมาณของห้องสมุดประชาชนสรุป (อัญชลี คุ้มทอง, 2547).
ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร เป็นต้น
2. สื่อโสตทัศน์ ได้แก่ วีดิทัศน์ (VDO) ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว แถบบันทึกเสียง แผ่นเสียง
แผ่นดิสก์ (DISKETT) คอมพิวเตอร์ ไมโครฟิล์ม เป็นต้น
3. สื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ข้อมูลดิสก์ ข้อมูลรูปแบบอื่น ๆ
4. สื่อทดลอง
5. สื่อสาริต ได้แก่ สื่อสาริตประเภทแผ่นภาพ แผนภูมิ ป้ายนิเทศ หุ่นจำลอง สื่อสาริต
ประเภทโสตทัศน์ และคอมพิวเตอร์ สื่อสาริตประเภทสื่อผสม
6. สื่ออื่น ๆ ที่คณะกรรมการดำเนินงานเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น

2.1.1 การดำเนินงานห้องสมุด

การดำเนินงานห้องสมุดโดยทั่วไปดำเนินงานดังนี้

2.1.1.1 งานบริหาร การบริหารงานห้องสมุดในด้านต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิด
ประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารต้องกำหนดคนนโยบาย แนวปฏิบัติงานที่ชัดเจน ตลอดจนดูแลและ
ควบคุม กำกับ ติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ห้องสมุดโรงเรียนจึงจะ ได้มีการใช้
ประโยชน์อย่างคุ้มค่า (รัตพร ชังธาดา, 2540, หน้า5-6) การบริหารงานคือ การดำเนินงานการจัด
และการควบคุมงานที่มีปฏิบัติอยู่ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และบังเกิดผลดีตามเป้าหมาย
ที่วางไว้การบริหารงานที่ดีควรยึดปรัชญาเพื่อเป็นเป้าหมายที่จะก้าวไปให้ถึง เช่น การบริหารงาน
ห้องสมุด โรงเรียนก็ควรยึดปรัชญาที่ว่า การศึกษาคือความเจริญงอกงามแล้วผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ทุก
ฝ่ายจะได้ดำเนิน ไปบนถนนสายเดียวกัน ความสำเร็จก็จะบังเกิดขึ้นตามจุดประสงค์ที่วางไว้ การ
บริหาร งานเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน มีลักษณะที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กัน การ
บริหารงานต้องมีปรัชญา แนวคิด และกระบวนการ ตลอดจนความชำนาญ ทักษะและ
ประสบการณ์ นำมาประยุกต์ให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย คือ การรู้จักใช้ทรัพยากรในการทำงาน
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงหลักสำคัญ 2 ประการ อันได้แก่

ประการ อันได้แก่ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การทำงานให้ได้ประโยชน์สูงสุด และ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายถึง การทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.1.1.2 งานบริการ บริการของห้องสมุดเป็นงานที่ผู้ใช้จะได้รับประโยชน์โดยตรง บริการที่สำคัญมีดังนี้ คือ

(1) บริการอ่าน (Readers' Service) เป็นบริการเพื่อให้ผู้ใช้ได้ค้นคว้าหาความรู้ภายในห้องสมุดจากวัสดุห้องสมุดทุกชนิดตามความต้องการและความสนใจของแต่ละคน โดยการอ่าน ดู และฟัง

(2) บริการยืม – คืน (Circulation Service) คือการอนุญาตให้ผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกของห้องสมุดยืมวัสดุห้องสมุดออกจากห้องสมุดได้ตามระเบียบการให้บริการยืม-คืนที่ห้องสมุดได้กำหนดไว้

(3) บริการข่าวทันสมัย (Current Awareness Service) เป็นบริการที่ช่วยให้ผู้ใช้ได้ทราบข้อเท็จจริง ข่าวสาร ความก้าวหน้าใหม่ ๆ ในวิชาการที่เกี่ยวข้องให้เร็วที่สุด โดยการนำเสนอสารบัญเรื่องในวารสารเล่มใหม่ล่าสุด ที่ห้องสมุดได้รับออกเผยแพร่แก่ผู้ใช้ แจ้งรายการวัสดุต่าง ๆ ที่ได้รับ และการหมุนเวียนวารสารเล่มใหม่ โดยการส่งต่อ ๆ กันไปตามรายชื่อผู้ใช้และตามกำหนดเวลา หรือจัดทำรายจ่ายข่าวในรูปแบบของสิ่งพิมพ์หรือจัดทำเป็นฐานข้อมูล

(4) บริการโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์ (Audio – Visual Service) คือ การบริการให้ใช้โสตทัศนวัสดุภายในห้องสมุด หรือทำสำเนาตามความประสงค์ของผู้ใช้หรือจัดทำวัสดุโสตทัศนออกเผยแพร่

(5) บริการสืบค้นสารนิเทศ (Information Service) คือการสืบค้นข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่างๆ อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยมุ่งเน้นให้ผู้ใช้ได้รับสารนิเทศอย่างสะดวก ถูกต้อง รวดเร็ว ตามความต้องการ โดยการสืบค้นข้อมูลจากภายในห้องสมุด หรือสืบค้นข้อมูลแบบออนไลน์

(6) บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library Service) คือการจัดทำห้องสมุดเคลื่อนที่ไปให้บริการตามสถานที่ต่างๆ หรือท้องถิ่นห่างไกลที่ประชาชนมาใช้ห้องสมุดไม่สะดวก

(7) บริการพิเศษอื่น ๆ บางห้องสมุดอาจมีบริการพิเศษอื่นๆ ที่แตกต่างจากห้องสมุดอื่น

2.1.1.3 งานเทคนิคห้องสมุด เป็นการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศด้วยวิธีการจัดซื้อ ขอบบริจาค การสร้างสื่อสารนิเทศ พร้อมทั้งจัดเตรียมทรัพยากรสารนิเทศท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

2.1.2 แนวคิดเรื่องห้องสมุดชุมชนจากการสัมมนา

ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 มีการจัดสัมมนาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ใน หัวข้อห้องสมุดชุมชน ในปัจจุบันนี้ห้องสมุดมีความสำคัญมาก ทุกหน่วยงาน หรือทุกแหล่งการเรียนรู้ จะต้องมีการมีห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศเป็นองค์ประกอบ องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นศูนย์กลางการพัฒนาท้องถิ่นในการที่จะให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้มีทางเลือก และพัฒนาอาชีพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 7 กล่าวว่าการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนต้องเป็นการศึกษาคงตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานของรัฐเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การจัดให้มีห้องสมุดชุมชนภายในหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลรวมเพื่อรวมสารสนเทศและสื่อต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับอาชีพและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนไว้บริการชุมชน เป็นการพัฒนาคอนในท้องถิ่นที่ดีที่สุด

โลกเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคตจะเป็นอย่างไรก็ยากจะจินตนาการได้ แต่ก็พอคาดการณ์ได้ว่า ในอนาคตจะมีงานใหม่ๆ อาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น และเป็นงานไม่เคยทำงานมาก่อน ดังนั้นการจัดตั้งห้องสมุดชุมชนเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงและการเรียนรู้ของชุมชน เป็นการเตรียมชุมชนสำหรับงานในอนาคต รวมทั้งการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่จะต้องเรียนรู้ ในเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่ได้มีอยู่อย่างจำกัดเฉพาะห้องสมุด โรงเรียนและครู การจัดตั้งห้องสมุดชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ทุกหน่วยงาน จะต้องร่วมกันพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ของการศึกษาพัฒนาชีวิต

โปรแกรมบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้ตระหนักถึงความสำคัญ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติรวมทั้งสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไป จึงจัดการประชุมสัมมนาห้องสมุดชุมชน เพื่อให้หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของชุมชนตลอดจนนำความรู้ไปบูรณาการในการประกอบอาชีพ ทำให้ชุมชนมีศักยภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และเพื่อต้องการให้ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเลย จำนวน 7 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จังขอนแก่น จำนวน 8 แห่ง ที่เข้าร่วมโครงการห้องสมุดชุมชน ได้แนวทางจัดการความรู้สารนิเทศของท้องถิ่นมาปรับเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และจะได้มีห้องสมุดชุมชนที่อยู่ใกล้ชุมชนให้บุคคลในชุมชนสามารถค้นคว้าหาความรู้มีห้องสมุดที่ทันสมัยมีความก้าวหน้าในยุคเทคโนโลยี อย่างมีการเตรียมพร้อมเพื่ออนาคต

โดยมีรายชื่อขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เข้าร่วมโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเลย จำนวน 7 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 8 แห่ง รวม 15 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบล โศกขมื่น	จังหวัดเลย
องค์การบริหารส่วนตำบลนาคินคำ	จังหวัดเลย
องค์การบริหารส่วนตำบลโป่ง	จังหวัดเลย
องค์การบริหารส่วนตำบลผานกเค้า	จังหวัดเลย
องค์การบริหารส่วนตำบลผาอินทร์แปลง	จังหวัดเลย
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว	จังหวัดเลย
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน	จังหวัดเลย
องค์การบริหารส่วนตำบลก้านเหลือง	จังหวัดขอนแก่น
องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม	จังหวัดขอนแก่น
องค์การบริหารส่วนตำบลคินคำ	จังหวัดขอนแก่น
องค์การบริหารส่วนตำบลท่ากระเสริม	จังหวัดขอนแก่น
องค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย	จังหวัดขอนแก่น
องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ้อม	จังหวัดขอนแก่น
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่าพัฒนา	จังหวัดขอนแก่น
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว	จังหวัดขอนแก่น

ในการสัมมนาครั้งนี้มีแนวทางการดำเนินห้องสมุดชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบล สรุป วิธีดำเนินการจัดการทำห้องสมุดชุมชน ดังนี้

1. ให้มีการประชาคมผู้เกี่ยวข้อง
2. ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล เห็นชอบ
3. ประชุมปรึกษาหารือในการจัดห้องสมุดและศูนย์แสดงสินค้า
4. ตั้งคณะกรรมการจัดตั้งศูนย์แสดงสินค้า
5. จัดหาสถานที่
6. ขอรับการสนับสนุนจากชาวบ้าน เช่น บริจาคหนังสือ
7. ผู้มาดูแลโดยตรงก็คงจะเป็นนักวิชาการแล้วพัฒนาชุมชนมาให้บริการ

รวมทั้งมีการนำเสนอแนวคิดต่างไว้ในการสัมมนาดังกล่าว ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุดงานวิจัย	
วันที่.....	12 มี.ค. 2552
เลขทะเบียน.....	213674
เลขเรียกหนังสือ.....	

สมปอง มิสติตะ (2549) ได้กล่าวถึงห้องสมุดชุมชน ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ดังนี้ โลกที่กว้างใหญ่ กระแสการเปลี่ยนแปลงโลกให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จากโลกที่กว้างใหญ่จะแคบเข้า เป็นโลกไร้พรมแดนที่อาศัยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ แล้วนำไปประยุกต์ใช้เพื่อความสะดวกสบาย หรือใช้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะจนถึงแสวงหาโอกาสทางการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น ในระดับประเทศสภาพการเปลี่ยนแปลงสะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น นโยบายการปฏิรูปภาคราชการที่มีการลดขนาดกำลังคน และเพิ่มประสิทธิภาพการบริการภาครัฐ มีการกระจายอำนาจถึงระดับล่าง ลดการควบคุม ให้เอกชนรับภาระการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ท้องถิ่น จะมีบทบาทในการดูแลปกครองตนเอง ทั้งในแง่ปัจจัยพื้นฐาน การบริหารการพัฒนาและมีโอกาสขยายถึงการจัดการศึกษาด้วย

สังคมแห่งการเรียนรู้ มีแหล่งความรู้มีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้หมด แต่ด้วยเหตุที่มนุษย์มีลักษณะพิเศษคือสามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ตลอดเวลา การเรียนรู้และสั่งสมความรู้ พัฒนาวิชาการให้ก้าวหน้า ทำให้มีการคิดค้นทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และธรรมชาติ หากคำตอบจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ทำให้ทราบความจริงมากมาย และสิ่งสำคัญคือ วิชาการที่เป็นความรู้เหล่านั้นมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ความสะดวกสบาย การแก้ปัญหาทั้งทางด้านที่อยู่อาศัย การเดินทาง ยามเจ็บป่วยก็มียารักษาโรค และวิธีการรักษา ทำให้มนุษย์อยู่ได้และมีสภาพที่เหนือกว่าสัตว์ทั้งหลายในโลก มนุษย์ไม่มีเขี้ยว ไม่มีเล็บ หรืออาวุธประจำตัว ที่จะต่อสู้แย่งสัตว์ทั้งหลาย แต่อยู่ได้ด้วยเพราะความรู้และเก็บสั่งสมความรู้ รู้จักคิด รู้จักเหตุผล ทำให้การใช้ปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2548 ในข้อ 2 นโยบายพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ว่า

“เป้าหมายของการพัฒนาคือการทำให้คนมีความสุข ซึ่งจะต้องประกอบด้วยการมีสุขภาพแข็งแรง มีครอบครัวที่อบอุ่น มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่สันติและเอื้ออาทร รัฐบาลจึงถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ รวมถึงอนุรักษ์ส่งเสริมทุนทางสังคมที่เข้มแข็งของประเทศไทยซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ ที่จะทำให้เศรษฐกิจมีความมั่นคงและยั่งยืนได้ รัฐบาลจะสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาให้มีความรู้และจริยธรรม เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิด โดยให้ความสำคัญแก่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ครอบครัวที่อบอุ่น และสถานศึกษาที่เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดด้วยการปลูกฝังความรู้ที่ทันโลกและคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทย สร้างความเข้าใจให้แก่พ่อแม่ถึงวิธีการดูแลบุตรที่ถูกต้องตามระดับการพัฒนาของสมองด้วยหน่วยบริการเคลื่อนที่เข้าถึงตัว ซึ่งเรียกว่า "คาราวานเสริมสร้างเด็ก"

รัฐบาลจะส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ วงการศาสนา กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี โรงเรียน และครอบครัวต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ตลอดจนสนับสนุนให้สื่อมวลชนร่วมมือบทบาทในด้านเหล่านี้ ยิ่งขึ้น และจะจัดให้มีสถานที่เพื่อการปฏิบัติธรรม และความสงบร่มเย็นทางจิตใจในทำนองเดียวกับ พุทธมณฑลให้ครอบครัวทั่วราชอาณาจักร รัฐบาลจะเร่งรัดการปฏิบัติการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนทุกรูปแบบ สำหรับผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมและสนับสนุนให้มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงคุณค่าของลักษณะเฉพาะและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รัฐบาลจะส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหนังสืออย่างจริงจังตั้งแต่เด็กจนตลอดชีวิต เพื่อรองรับสังคมเศรษฐกิจบนฐานความรู้ พัฒนาทักษะและการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในช่วงวัยทำงานอย่างเป็นระบบ และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพของแรงงานเยาวชนไทยทุกคนจะได้รับโอกาสทางการศึกษา อย่างน้อย 12 ปี รัฐบาลจะจัดตั้งกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต สนับสนุนการศึกษาของเยาวชนตั้งแต่ประกาศนียบัตรวิชาชีพจนถึงอุดมศึกษา โดยรัฐจะให้โอกาสในการศึกษาก่อนและผ่อนชำระเมื่อมีรายได้”

การสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการส่งเสริมให้คนไทยมีนิสัย รักการอ่านหนังสือ เพื่อให้ประเทศไทยก้าวไปสู่สังคมเศรษฐกิจบนฐานความรู้ ไม่ใช่เรื่องที่จะ แยกทำเฉพาะส่วนได้ แต่เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ ดังเช่นในปี ค.ศ.1999 อดีตประธานาธิบดีคลินตัน แห่งสหรัฐอเมริกาประกาศพระราชบัญญัติ The Reading Excellence Act (REA) ขึ้นเพื่อให้เด็กทุกคนในสหรัฐอเมริกาได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนฝึกทักษะการอ่าน (นันทิยา ตันศรีเจริญ, 2548) และหน่วยงานที่สังคมมอบให้ว่า ควรจะมีบทบาทหลักในการสร้างกระบวนการดังกล่าวคือห้องสมุดห้องสมุดมีความสำคัญมากกับการอ่านของคนไทย เพราะหนังสือส่วนใหญ่ในร้านหนังสือมีราคาแพง บางเล่มแพงกว่ารายได้ขั้นต่ำต่อวันของคนไทย ทำให้คนไทยจำนวนมากไม่มีโอกาสซื้อหนังสืออ่านจึงต้องพึ่งห้องสมุด แต่ดูเหมือนว่าห้องสมุดไทยก็ยังไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะจำนวนของห้องสมุดที่เพียงพอ ความสะดวกสบายในการใช้ความหลากหลายของหนังสือภายในห้องสมุด หรือแม้แต่บรรยากาศภายในห้องสมุดที่เหมาะสมแก่การอ่าน เพื่อการพัฒนาการอ่านของคนไทย เราจึงต้องพัฒนาระบบการจัดการห้องสมุดควบคู่ไปด้วย (เพ็ญแข สร้อยทอง, 2548)

คนส่วนใหญ่รู้จักห้องสมุดที่อยู่ตามสถาบันการศึกษามากกว่าห้องสมุดประเภทอื่น เนื่องจากทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกกันไม่ได้ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับประถมศึกษา ที่เป็นระดับที่ต้องวางรากฐานทางการศึกษาให้มั่นคง และให้ได้ผลตามเป้าหมายของการให้การศึกษา บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนก็ทวีความสำคัญยิ่งขึ้น เพราะเป็นเสมือน

แหล่งทดลองการฝึกใช้สมองและสติปัญญาของนักเรียน จากพื้นฐานที่ได้รับการบรรยายจากครูในห้องเรียน จากความรู้ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือแบบเรียน ถ้านักเรียนมีเพียงความรู้ที่ได้รับจากครูและจากหนังสือแบบเรียน ความรู้และสติปัญญาของนักเรียนก็ไม่กว้างไกล การให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดห้องสมุดให้นักเรียนได้มาใช้ มาอ่าน มาดัดดวงเอาวิชาความรู้ ความรู้ที่จำเป็นตามความต้องการและรสนิยมของตนเอง จึงเป็นหนทางหนึ่งเพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามทั้งทางสมอง สติปัญญาและจิตใจ

ปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาคือ ขาดครูบรรณารักษ์ มีแต่ครูผู้สอนทำหน้าที่บรรณารักษ์ ขณะเดียวกันมีการสับเปลี่ยนตัวผู้ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์อยู่เสมอ ต้องสอนหลายวิชา มีงานพิเศษมากมาย จึงไม่มีเวลามากพอที่จะจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านได้อย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุดเท่าที่ควร คาบเวลาที่ใช้สำหรับ การเรียนวิชาห้องสมุดแบบถาวรจึงไม่มี ทำให้นักเรียนชั้นประถมไม่มีความรู้พื้นฐานการใช้ห้องสมุดให้ต่อเนื่องกับระดับมัธยมศึกษาได้ ส่วนครูบรรณารักษ์ใหม่ที่เรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ก็ไม่ได้ ทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์ บ้างก็ต้องไปสอนในระดับก่อนประถม บ้างก็เป็นครูประจำชั้นสอนทุกวิชา เป็นที่น่าเสียดาย ส่วนด้านทรัพยากรสารสนเทศ ชัยรัตน์ สุริยะฉาย (2546) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนประถมก้าวหน้า สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 7 โรงเรียน ส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในด้านปริมาณเกี่ยวกับวัสดุสารสนเทศ ประเภทไม่ตีพิมพ์ มาตรฐานด้านคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนามาตรฐานด้านปริมาณ การสรรหาหนังสือที่มีคุณภาพ การบริหารจัดการห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้และพัฒนาห้องสมุดและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ห้องสมุดของครูและนักเรียน

ส่วนห้องสมุดในระดับมัธยมศึกษาบางแห่งสภาพไม่ต่างกันนัก หรือบางแห่งอาจมีความพร้อมในเรื่องของบุคลากร สถานที่และงบประมาณ แต่เนื้อหาสาระของกิจกรรมในห้องสมุดมักเป็นเรื่องในเชิงวิชาการที่จัดขึ้นเพื่อสนองตอบในเนื้อหาของการเรียนและการสอนตามหลักสูตร สำหรับห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นระดับที่มีความพร้อมมากที่สุด กลับเป็นสถานที่ที่ผู้คนในชุมชนหรือชาวบ้านไม่กล้าที่จะไปเยี่ยมชม ส่วนห้องสมุดประชาชนก็เป็นสถานที่สำหรับผู้ใหญ่มากกว่าสำหรับเด็ก และอยู่ในเมืองมากกว่าประชาชนที่อยู่ห่างไกลจึงขาดโอกาสในการเข้าใช้ หรืออาจมีการดำเนินงานในลักษณะห้องสมุดเคลื่อนที่แต่ก็เป็นเพียงเฉพาะพื้นที่

ด้วยเหตุที่ห้องสมุดในระบบการศึกษายังเป็นคำถาม ที่ไม่มีคำตอบ รวมทั้ง การศึกษาเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาเริ่มถูกทำลายเมื่อสถานการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็ว มีช่องทางการเรียนรู้ใหม่นอกห้องเรียนที่มีอิทธิพลตื่นเต้นเร้าใจกว่ามากมายทั้งทีวี วิทยุหรืออินเทอร์เน็ต ขณะเดียวกันระบบการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถตอบโจทย์ชีวิตของคน ในท้องถิ่นได้ มุ่งแต่สร้าง แรงงานป้อนเข้าไปในระบบทุนและทำให้เยาวชนไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ รากเหง้าของตนเองและของท้องถิ่นบ้านเกิดจนถึงไม่เข้าใจสังคมไทย ดูถูกตัวเองแล้วไปเรียนรู้ ความรู้จากต่างประเทศ ต่างวัฒนธรรม ถูกครอบงำให้เดินตามสังคมนิยมและสังคมนิยม เมื่อเกิดปัญหาแรงงานล้นภาคธุรกิจก็ไม่สามารถขึ้นห้อยคออยู่ได้เพราะการศึกษาในระบบไม่ได้ ตอบโจทย์ชีวิตจริง องค์กรความรู้ ภูมิปัญญา หลักธรรมแห่งศาสนาที่มีอยู่ในสังคมไทยถือเป็น ต้นทุนทางสังคม ที่สามารถทำให้สังคมไทยผ่านวิกฤตการณ์มาได้โดยตลอด การเรียนรู้จึงเกิด ได้ในทุกแห่งไม่ว่าในตัวคน กลุ่ม หรือชุมชน การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเป็นการ เรียนตลอดชีวิต และเป็นการเรียนรู้ที่สามารถเรียน จากทุกชุมชนที่มีองค์ความรู้ของสังคมไทย เป็นฐานหลัก แล้วเลือกสรรความรู้สากลเข้ามาเสริม เติมต่อรากเหง้าของเราให้เข้มแข็ง สามารถเผชิญหน้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ (ชัชวาล ทองดีเลิศ, 2548)

ปัญหาคือจะสร้างให้ห้องสมุดทุกแห่ง ทุกสังกัด มีชีวิตและชีวิตนั้นอยู่อย่างเท่า เทียมกันได้อย่างไร ทั้งๆ ที่การปลูกฝังเรื่องการอ่านเป็นสิ่งที่จะต้องทำมาตั้งแต่วัยเยาว์ หนังสือ สำหรับเด็กในบางครอบครัวแทบไม่มีลำดับในการซื้อหาและขาดแคลน หากบางครอบครัวกลับ มีลิ้นเหลือและทิ้งขว้าง

การมองหาที่ใหม่เพื่อสร้างให้เป็นห้องสมุดชุมชน ที่เป็นที่เรียนรู้ร่วมกันระหว่าง พ่อแม่ลูก โดยใช้พื้นที่ธรรมชาติที่จัดเตรียมไว้ให้เด็กๆ ของชุมชนได้เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ มี หนังสือภาพสำหรับเด็กเล็ก นิทานและวรรณกรรมสำหรับเด็ก ยังมีคู่มือความรู้สำหรับพ่อแม่ และสื่อต่างๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนศักยภาพของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกอย่างเหมาะสมรวมทั้งยังมี กิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและกิจกรรมต่อเนื่องจากการอ่าน และเป็นพื้นที่ที่รับ ใช้ชุมชนในทุกฤดู พร้อมกับความคาดหวังว่าที่แห่งนี้เป็นที่ที่หวังว่าจะลดช่องว่างระหว่างความ “มี” และ “ไม่มี” คำถามคือ ที่ไหน? เด็กอยู่ไหน ห้องสมุดชุมชนน่าจะอยู่ที่นั่น

ในปี พ.ศ.2529 แนวทางการศึกษาไทยเริ่มให้ความสนใจต่อแนวทาง “บวร” หรือ การประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชน ระหว่างบ้านกับโรงเรียน แนวทาง ของหมู่บ้าน “บวร” ที่โดดเด่นต้องมีองค์ประกอบหนึ่งคือหมู่บ้านจะต้องมีศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือว่าเป็นกลไกที่มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญกับการพัฒนาเด็กที่กระจายอยู่ ในชุมชนต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาค ถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำงานกันมาอย่างต่อเนื่องกว่าสอง ทศวรรษ กระจายตัวอยู่ในชุมชน ชนบทและชุมชนเมืองกว่าหมื่นแห่ง ดูแลเด็กจำนวนกว่าสอง

แสน ทำหน้าที่ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ในการดูแลบุตรหลาน หลายแห่งเติบโตเป็นที่ยอมรับและสนับสนุนจากชุมชน แต่มีอีกจำนวนมากยังคงต่อสู้กับปัญหามากมาย โดยไม่รู้ว่าจะคลี่คลายได้เมื่อใด อย่างไรก็ตามศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ช่วยลบลบช่องว่างทางการศึกษา (ธีรวงศ์ ธิษฐ์วณิช, 2547) อย่างไรก็ตาม ด้วยปัจจุบันอำนาจการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้โอนถ่ายมายังท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ การกระจายอำนาจปี พ.ศ.2542 จึงทำให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2542 บัญญัติให้สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการสนับสนุนและจัดการศึกษาขึ้นไปตามมาตรา 47(5) ระบุว่า

“องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ (6) ระบุให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ซึ่งถือว่่าก็จัดการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาเด็กที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการสนับสนุน”

การทำงานอย่างใกล้ชิดกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และภาระหน้าที่ที่ต้องดูแลให้ เติบโตตามพัฒนาการที่ถือเป็นรากฐานที่แข็งแรง ยิ่งหากพ่อแม่ผู้ปกครองได้มีโอกาสเข้ามาส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ที่ดีและการช่วยเหลือกันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ให้เด็กได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ที่นำไปสู่ความก้าวหน้าในชีวิตอนาคต และเป็นพื้นฐานของเด็กที่จะผ่านไประดับประถม ถ้าเด็กดี โตขึ้นก็จะดี เมื่อชุมชนทุ่มเทให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพผลสะท้อนจะกลับมาที่ชุมชน

ที่ที่ใหม่ที่จะสร้างให้เป็นห้องสมุดชุมชน ที่ที่จะสร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เด็ก ทุกคนเติบโตอย่างเท่าเทียม ที่ที่บรรดาพ่อแม่สามารถเรียนรู้ร่วมกันและเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ควรจะเป็นพื้นที่ ที่ใกล้ชิดกับชุมชนจัดการโดยชุมชน แสดงพลังงานของชุมชน สร้างพลังแห่งการเรียนรู้ให้เหมาะกับทุกคนในชุมชนจนถึงสามารถรวบรวมข้อมูลสร้างและนำสารสนเทศท้องถิ่น มาช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และผู้เขียนจึงเลือก “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” ให้เป็น “ห้องสมุด ชุมชน”

การที่จะสร้างห้องสมุดแต่ละแห่งไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ก็ไม่ใช่ยากเกินความสามารถและความตั้งใจของมนุษย์ บวกกับพลังของชุมชนที่เข้ามาระดมกำลังเพื่อสร้างความเข้มแข็งปรับความเข้าใจ ปรับทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่อาจมีการมองต่างมุม อันจะนำไปสู่การพัฒนาและสร้างสรรค์ ห้องสมุดของชุมชน เพื่อชุมชนของเรา กล้าที่จะก้าว จงศรัทธาในพลัง

ของชุมชน เพราะการพัฒนาใดๆ ไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยคนเพียงคนเดียว หากผู้นำในการขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่ม เพราะเมื่อหัวขบวนมีศักยภาพ วิสัยทัศน์ ต่อการทำงานเพื่อส่วนรวมแล้ว ย่อมนำขบวนเดินไปในทางที่ถูกที่ควร ซึ่งผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลในตำแหน่งการปกครองของรัฐเสมอไป และผู้นำต้องรู้จักจะให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมทำการแสดงความคิดเห็นหรือการทำงาน กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบทิศทางของการทำงาน เช่น เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าของชุมชน เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งสะสมความรู้และภูมิปัญญา เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งสะสมความรู้และภูมิปัญญา เพื่อเป็นสถานที่พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน และเพื่อปลูกฝังเสริมสร้างสุนทรียะการอ่านหาแนวทางปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งการวางแผนการดำเนินงานทั้งในระยะยาวและระยะสั้นรวมทั้งกำหนดวิธีการดำเนินงาน เป้าหมาย ผู้รับผิดชอบและงบประมาณทุกคนที่ก้าวเข้ามาในห้องสมุดชุมชนมีความสำคัญเท่ากัน อิฐแต่ละก้อน หนังสือแต่ละเล่มในห้องสมุด ที่ผ่านการโอบอุ้มของชุมชนด้วยความตั้งใจที่ดี ซึ่งทอดยาวจากรุ่นสู่รุ่นไปไม่สิ้นสุดภายใต้ความรักที่ยิ่งใหญ่และลึกซึ้ง จึงเป็นพื้นที่ที่ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าไปใช้ชีวิตหรือเข้าไปเรียนรู้ได้อย่างมั่นใจ กล้าที่จะก้าวไปยังโลกของการเรียนรู้และแสวงหาคคุณค่าของชีวิตและรวมกันเป็นพลพรรครักชุมชน

จุฑารัตน์ ช่างทอง (2549) ดำเนินโครงการอบรมความรู้พื้นฐานทางสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สารสนเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2547 นอกจากจะแนะนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศที่หลากหลายแล้ว ยังได้แนะนำการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งปัจจุบันมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเผยแพร่อยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยยังได้ดำเนินการโครงการจัดระบบสารสนเทศ อบต. (อินเทอร์เน็ตตำบล) ตั้งแต่ปี 2544-2546 และจัดหาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อใช้งานอินเทอร์เน็ตให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้ตั้งเป้าหมายการจัดทำอินเทอร์เน็ตตำบลไว้ดังนี้

1. ประชาชนจะต้องเรียนรู้ได้มากขึ้น กล่าวคือ สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ต อีเมล และการเรียกใช้ข้อมูลและเรียนรู้ด้วยตนเองในสาขาต่างๆ ได้
2. การบริการและรับรู้ข้างสารของประชาชนต้องดีขึ้น ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารประจำวันที่สำคัญ ค้นหาข้อมูลเพื่อการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ การรับส่งข่าวสาร การเสนอแนะและร้องเรียน การตรวจคัด-รับรองรายการทะเบียน และบริการรับแจ้งทางทะเบียน การตรวจสอบสิทธิ และการใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งการขอรับบริการภาครัฐอื่น
3. การบริหารงานของรัฐต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น อินเทอร์เน็ตตำบลจะเป็น

แหล่งข้อมูลเพื่อการบริการ ช่วยให้การติดต่อสื่อสารและสั่งการ ควบคุมและติดตามบริหารงาน ระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค หรือระหว่างท้องถิ่นอื่นๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

4. ประชาชนจะต้องมีโอกาสเพิ่มรายได้มากขึ้น กล่าวคือ สามารถใช้อินเทอร์เน็ต เป็นสื่อโฆษณาสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นและพัฒนาดังกล่าว E-Commerce ได้ อาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์ประมวลผลการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, เอกสารประกอบคำบรรยายให้กับเจ้าหน้าที่ อบต. ระยะที่ 2 (3000 แห่ง) : เป้าหมายการจัดทำ อินเทอร์เน็ตตำบลของกรมการปกครอง เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2547(เข้าถึงได้จาก [http : // tambon.khonkhai.com/present/present-abt3.html](http://tambon.khonkhai.com/present/present-abt3.html))

จากการสอบถามผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 40 คนซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแทน จากองค์การบริหารส่วนตำบล ครู ชาวบ้าน หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สังคมสงเคราะห์ ซึ่ง ล้วนแต่เป็นผู้ใช้สารสนเทศที่อยู่ในท้องถิ่น ได้สรุปความต้องการใช้สารสนเทศออกมามีด้วยกัน คือต้องการรับทราบสิทธิ หรือ โอกาสได้ทำเทียมคนเมือง และ ต้องการข้อมูลเพื่อใช้ ประกอบการเขียน โครงการเพื่อขออนุมัติเงินงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นต่อไป การสืบค้น ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและตรงกับความต้องการของ กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมดังกล่าวจึงได้แบ่งข้อมูลเป็น 4 กลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สารสนเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการปกครอง บริหาร นโยบาย สิทธิ ประชาชน เว็บไซต์กระทรวงมหาดไทย มีข้อมูลที่น่าสนใจสำหรับทุกท้องถิ่น เช่น ข้อมูลผลการ ดำเนินงานของทุกหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทย เช่น กรมการปกครอง กรมการ พัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลประกอบการทำยุทธศาสตร์การ พัฒนาจังหวัด (กพร.) ในส่วนของประชาชนทั่วไปสามารถร้องเรียน-ร้องทุกข์ผ่านศูนย์ดำรง ธรรมและดาว์นโหลดแบบฟอร์มเพื่อติดต่อราชการ ได้ นอกจากนี้ยังมีโครงการเชื่อมโยง ระบบสื่อสารระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับส่วนราชการด้วยระบบทางด่วนข้อมูล หรือ MOI.Net ซึ่งหากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถเชื่อมต่อเครือข่ายได้สามารถสืบค้นข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ได้อีกมากมาย เว็บไซต์กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีฐานข้อมูลย่อยที่ สืบค้นได้มากมาย เช่น

1.1 ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) คือ ข้อมูลในระดับครัวเรือนที่แสดงถึง สภาพความจำเป็น ของคนในครัวเรือนด้านต่างๆ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเอาไว้ว่า คนควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องนั้นๆ อย่างไร จัดเก็บทุกครัวเรือนทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา

1.2 ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช 2ค.) คือ ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านที่แสดงสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของ ชุมชน สุขภาพอนามัย สภาพแรงงาน และยาเสพติด จัดเก็บทุกหมู่บ้านในเขตชนบททั่วประเทศ ทุก 2 ปีซึ่งในเว็บไซต์ดังกล่าวได้แสดงตัวอย่างการใช้ข้อมูล จปฐ. และ กชช 2ค. เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น ใช้ประกอบการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมในเขตภาคตะวันตก หรือประกอบการจัดทำวิจัยและจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ในเว็บไซต์นี้ยังได้จัดวารสารชุมชนไว้บริการผู้อ่านด้วย

2. สารสนเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้าน เศรษฐกิจ การเงิน การธนาคาร เว็บไซต์กระทรวงพาณิชย์ มีข้อมูลเกี่ยวกับการค้าของไทย ภาวะเศรษฐกิจในประเทศไทยเช่น ราคาสินค้าเกษตร สินค้าอุปโภค เศรษฐกิจจังหวัด สิทธิประโยชน์ผู้บริโภค โครงการรับจำนำข้าวเปลือกและสถิติด้านการค้า และยังมีบริการออนไลน์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจเช่น การค้นหาและจองชื่อนิติบุคคล การจดทะเบียนธุรกิจ และตรวจค้นข้อมูลลงบการเงินเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีข่าวอบรมสัมมนาในงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องธุรกิจการค้าทั้งสำหรับทั้งข้าราชการและประชาชนทั่วไป เช่น โครงการผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นอกจากนั้นยังมีบทความน่าสนใจซึ่งเป็นเกร็ดความรู้เกี่ยวกับธุรกิจการค้า เช่น เกร็ดความรู้เกี่ยวกับการบัญชี การบริหารและจัดรูปแบบร้านค้า เป็นต้น

2.1 เว็บไซต์ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย การพัฒนาที่คิดริเริ่มโดยประชาชนที่ไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากราชการจำเป็นต้องมีแหล่งเงินทุนอุดหนุนธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยจึงเป็นทางเลือกที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนธุรกิจระดับรากหญ้า อันได้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และเพื่อให้การสนับสนุนผู้ประกอบการเป็นไปอย่างครบวงจรทั้งทางการเงินและการพัฒนา ผู้สนใจสามารถยื่นแบบคำร้องขอรับบริการและรับคำปรึกษาแนะนำผ่านอินเทอร์เน็ตได้

2.2 เว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของข้าราชการ (สขร.) ที่เว็บไซต์นี้ได้รวบรวมสิทธิของประชาชน พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของข้าราชการและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนสามารถร้องเรียนและอุทธรณ์เรื่องราวต่างๆ ที่ไม่ชอบธรรมผ่านเว็บไซต์นี้ได้ หรือจะเลือกอ่านผลงานวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งแยกไว้เป็นสาขาต่างๆ รวมหลายร้อยคดี ฐานข้อมูลเด่นของเว็บไซต์นี้แก่ ฐานข้อมูลหน่วยงานของรัฐ หรือ G INFO ที่ได้รวบรวมการเชื่อมโยงสู่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐไว้ได้ครบถ้วน กล่าวได้ว่าหากต้องการทราบข้อมูลหรือค้นคว้าข้อมูลของหน่วยงานของรัฐไม่ว่าหน่วยงานใด สามารถเริ่มต้นได้ที่เว็บไซต์นี้ได้

2.3 เว็บไซต์คณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นคพ.) มีข้อมูลของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในทุกแห่งทุกมุม เช่น ประวัติความเป็นมา และเป้าหมายของโครงการ และยังมีผลิตภัณฑ์ OTOF รายจังหวัด จัดแยกไว้เป็นหมวดหมู่ตามประเภทสินค้าให้สืบค้นได้นับหมื่นรายการ และยังมีบริการออนไลน์ด้วย กล่าวคือ จัดรูปแบบของ OTOF E-Commerce สามารถสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ที่สนใจผ่านอินเทอร์เน็ตได้ทันที

2.4 เว็บไซต์ไทยตำบลคอตคอม เป็นเว็บไซต์ที่ประกาศตัวว่าเป็นแหล่งข้อมูลของอินเทอร์เน็ตตำบล เพราะถึงแม้จะไม่ได้จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐ แต่ผู้ให้ความคิดริเริ่มและสนับสนุนค่าใช้จ่ายก็คือนายกรัฐมนตรี ข้อมูลบางส่วนจึงได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐด้วย ข้อมูลที่รวบรวมไว้เช่น ข้อมูลของตำบลต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งมีข้อมูลหมวดต่างๆ ตามโครงสร้างของข้อมูลตำบล รวมทั้งข้อมูลและภาพถ่ายของผลิตภัณฑ์ OTOF และสถานที่ท่องเที่ยวตำบล จุดเด่นของเว็บไซต์นี้ได้แก่ การแปลข้อมูลผลิตภัณฑ์ OTOF และสินค้าอีคอมเมิร์ซ เป็นภาษาอังกฤษ และสำหรับข้อมูลที่ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้วทางเว็บไซต์ยังมีโปรแกรมพิเศษแปลต่อเป็นภาษาอื่นๆ อีก 8 ภาษา ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สเปน และปอร์ตุเกส เพื่อช่วยให้มีการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

3. สารสนเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม กล่าวคือ

3.1 เว็บไซต์กรมส่งเสริมการเกษตรที่เว็บไซต์นี้มีแหล่งข้อมูลทางการเกษตรที่น่าสนใจอยู่หลายฐานข้อมูล รวมทั้งเกร็ดความรู้ทางการเกษตรทั่วไป เช่น ข้อมูลพื้นฐาน-สถิติ การเกษตรแหล่งสินค้า-ผลิตภัณฑ์การเกษตร ทำเนียบวิทยากรการเกษตร การพยากรณ์ศัตรูพืช แหล่งสืบค้นข้อมูลการเกษตรทางอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมโยง (link) ต่อไปยังเว็บไซต์แหล่งข้อมูลทางการเกษตรอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ชื่อวารสารส่งเสริมการเกษตร ให้ผู้สนใจติดตามอ่านข่าวสารสาระทางการเกษตรได้อย่างต่อเนื่อง

3.2 ห้องสมุดความรู้การเกษตรโดยศูนย์สารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรหลากหลายประเภท มีระบบการจัดหมวดหมู่ที่ค้นคว้าได้ง่าย เช่น หมวดข้าวธัญพืช พืชไร่ไม้สวน-ไม้ยืนต้น ไม้ดอก-ไม้ประดับศัตรูพืช ปศุสัตว์ ประมง และการแปรรูปผลผลิต และวิทยากรการเกษตรอื่น ๆ ในแต่ละเรื่องมีภาพประกอบชัดเจนเอื้อต่อศึกษาด้วยตนเอง

4. สารสนเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้านสาธารณสุข สุขภาพ กล่าวคือ

4.1 เว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข มีข้อมูลให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพใจการควบคุมโรคติดต่อ เช่น ไข้หวัดนก และโรคซาร์ส การแพทย์แผนไทย และวิทยาศาสตร์การแพทย์ และมีบริการออนไลน์ที่น่าสนใจคือห้องสมุดดิจิทัล สถาบันวิจัยระบบ

สาธารณสุข (สวรส.) ที่สามารถสืบค้นรายงานการวิจัยและเอกสารการประชุมวิชาการที่เกี่ยวข้องได้

4.2 หน้าโฮมเพจของกระทรวงสาธารณสุข <http://www.moph.go.th/>

เว็บไซต์สถาบันการแพทย์แผนไทย มีข้อมูลและบทความน่าสนใจเกี่ยวกับแนวทางการรักษาตามแนวทางการแพทย์แผนไทย การบริการสืบค้นข้อมูลออนไลน์ เช่น ข้อมูลสมุนไพรไทย ข้อมูลศูนย์วัตถุดิบด้านสมุนไพรไทยและข้อมูลงานวิจัยด้านการแพทย์แผนไทย

นอกจากเว็บไซต์ใน 4 กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้ว ยังมีเว็บไซต์อีกจำนวนมากที่รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น มีการพัฒนาเว็บไซต์ให้สืบค้นได้ในลักษณะฐานข้อมูลออนไลน์ บางเว็บไซต์เป็นผลมาจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเครือข่ายของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นแล้วร่วมกันจัดเก็บข้อมูลท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าสนใจเพราะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหลีกเลี่ยงการทำงานซ้ำซ้อนและยังส่งเสริมความรักและหวงแหนในทรัพยากรและภูมิปัญญาของท้องถิ่นของตนด้วย

ว่าที่ร้อยตรีสมปอง วิมาโร (2549) กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ยุคปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ทุกสถานทีนั้นจะประสบผลสำเร็จได้ก็ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่เข้ามาให้การส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้เป็นจริงอย่างจริงจัง และจริงใจ การดำเนินงานในเรื่อง “แหล่งเรียนรู้” ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 25 หมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ก็เช่นเดียวกัน หากปราศจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชน โรงเรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และตัวผู้เรียนที่จะต้องเข้ามาร่วมมืออย่างจริงจังแล้ว โอกาสที่คนไทยทุกคนจะได้ศึกษาหาความรู้ เป็นผู้ที่เท่าทัน และสามารถยืนหยัดอยู่ในโลกแห่งการต่อสู้ และแข่งขันอย่างสมภาคภูมิก็คงเป็นไปได้ยากยิ่ง ประเทศไทยเองก็มีการดำเนินงานเรื่อง “แหล่งเรียนรู้” มาเป็นเวลานานแล้ว แต่เป็นไปตามธรรมชาติ บางแห่งไม่ต้อง “แปะยี่ห้อ” ก็รู้ว่าทำหน้าที่เป็น “แหล่งเรียนรู้” ให้แก่ผู้ที่สนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนนอกจากได้ความรู้แล้วยังนำไปประยุกต์หารายได้ และเพิ่มวุฒิให้แก่ตนเองอีกด้วย การดำเนินงานของสถานที่บางแห่งในประเทศไทยที่เป็น “แหล่งเรียนรู้” นั้น จะนำมากล่าวถึงเป็นประเทศสุดท้าย อยากให้ผู้ที่จะทำงานเรื่องจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจะส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ และจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ขึ้นมาใหม่ในอนาคตได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ว่าต่างประเทศดำเนินการไปในแนวทางไหน และเราจะร่วมคิดร่วมทำเพื่อกำหนดทิศทางในการทำงานในบ้านเมืองของเรา เพื่อสร้างโอกาส และทางเลือกให้แก่ประชาชนชาวไทยให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงกันต่อไปอย่างไร

สำหรับต่างประเทศได้กล่าวถึงการจัดการแหล่งเรียนรู้ในฐานะที่เป็นห้องเรียนแห่งชีวิตไปแล้ว 2 ประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศในยุโรปทั้ง

คู่ ผู้เขียนจะพาท่านไปดูการทำงานของอีก 2 – 3 ประเทศ ในแต่ละทวีปแล้วก็จะจบด้วยการทำงานของ “แหล่งเรียนรู้” บางแห่งในประเทศไทย ในฉบับนี้จะพาท่านไปสหรัฐอเมริกา ดูสภาพและรูปแบบการจัดว่าคล้ายคลึง หรือแตกต่างจากกลุ่มประเทศในยุโรปมาน้อยเพียงใด สหรัฐเอริการในสมัยที่แล้วที่นายบิล คลินตันเป็นประธานาธิบดี ได้ออกกฎหมายเพื่อยกระดับความเป็นเลิศของเด็กทุกคน (Education Excellence For All Children Act 1999) กฎหมายฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบของสภา และครอบคลุมการศึกษาทุกระดับ ในท้องถิ่นนั้นมอบหมายให้มลรัฐส่งเสริม โรงเรียน ชุมชน และ ครอบครัวจัดการศึกษาให้กับเด็ก และเยาวชนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในส่วนของราชการจัดแหล่งเรียนรู้ ได้จัดให้มีการพัฒนาการเรียนรู้อิงชุมชน (Learning Community) เพื่อให้ส่วนช่วยการเรียนการสอนในโรงเรียน และที่สำคัญให้ชุมชนพ่อแม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และดูแลการจัดกิจกรรมมากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเพื่อให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญในเรื่องนี้สูง อดีตประธานาธิบดีคลินตันได้ให้การสนับสนุนโรงเรียน และชุมชนมากกว่า 300 แห่ง ภายใต้โครงการที่เรียกว่า “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในศตวรรษที่ 21” เพื่อช่วยผู้เรียนจาครอบครัวยากจน โดดเดี่ยว ดิคาเป็นปัญหาสังคม มีโอกาสศึกษาหาความรู้ตามศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน โดยภาครัฐจัดโปรแกรมการเรียนการสอนหลังเวลาเลิกเรียนกิจกรรมเหล่านี้ อาทิ การส่งเสริมการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และวิชาชีพ การจัดกิจกรรมนี้ชุมชนไม่ได้ดำเนินการคนเดียวโดดเดี่ยว รัฐบาลเองก็ไม่ได้ดำเนินการลำพัง หากแต่โรงเรียน และศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนร่วมมือกันจัดกิจกรรมนี้ หลังเลิกเรียน ผลพลอยได้ก็คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การฝึกอบรม หรือบางครั้งก็เป็นผู้เข้าร่วมฝึกอบรม ศึกษาหาความรู้ไปพร้อมกับลูกหลานของตน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนี้ยังเป็นสถานที่จัดอบรมวิชาชีพ เป็นสื่อการเรียนให้แก่บุคคลทุกระดับ รวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารให้ผู้ใช้ได้สัมผัสกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ คอมพิวเตอร์ เข้ามามีบทบาทสูงมากทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการ และการเป็นเครื่องมือช่วยสอน จากสถิติพบว่าในปี ค.ศ. 1998 ในโรงเรียน และศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนมีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตมากกว่าร้อยละ 89 อินเทอร์เน็ตเป็นาการเชื่อมโยงข้อมูล และขยายแหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน ในนาม และนอกศูนย์การเรียนรู้ โดยให้ผู้สอน / ผู้เรียนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับห้องสมุด และหน่วยงานอื่นๆ ได้กว้างขวางขยายฐานความรู้ให้แก่ประชาชนของประเทศได้เป็นอย่างดี

นอกจากศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแล้ว สถานที่ต่าง ๆ ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ประวัติศาสตร์, ศูนย์วิทยาศาสตร์ สวนสัตว์ หอศิลป์ ห้างสรรพสินค้า ก็ล้วนถูกจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับพิพิธภัณฑ์นั้น ในอดีตมีหลายกลุ่มที่ยังเคลือบแคลงสงสัยในคุณค่าที่แท้จริงของพิพิธภัณฑ์ เพราะมีมุมมองว่าพิพิธภัณฑ์เป็นสถาบันบันเทิงสำหรับบุคคลชั้นสูงที่มีการศึกษาดี

และร่ำรวยเท่านั้น แต่ปัจจุบันมุมมองนี้เปลี่ยนไป จากอัตราส่วนจะเห็นได้ว่าชาวอเมริกันทุก 2 ใน 5 คน ไปพิพิธภัณฑ์อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันการไปพิพิธภัณฑ์เป็นหนึ่งในกิจกรรมนอกบ้านที่เป็นที่นิยมมากที่สุด ชาวอเมริกันที่มีภูมิหลังแตกต่างกันและมีระดับการศึกษาแตกต่างกันต่างกระหายรู้ที่จะไปศึกษาหาความรู้จากสถานที่เหล่านี้ พิพิธภัณฑ์จึงเปรียบเสมือนสถาบันการศึกษาของสาธารณชนเป็นตัวแทนของประชาชนมากกว่าครึ่งโลก เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนที่สำคัญให้มีทางเลือกของการเรียนรู้อย่างอิสระเป็นส่วนเชื่อมต่อภายในโครงสร้างทางการศึกษาของชุมชน

ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็นับว่าเป็นอีกแห่งหนึ่งที่ดีไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ สหรัฐอเมริกามีศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกว่า 300 แห่ง ปีหนึ่งมีผู้เข้าชมประมาณ 115 ล้านคน หรือตกวันละ 300,000 คน แนวคิดการจัดมุ่ง “การเรียนรู้ควบคู่ไปกับความเพลิดเพลิน” การจัดกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์วิทยาศาสตร์ฯ แต่ละแห่งจัดแตกต่างกันโดยพิจารณาจาก 1) จุดเน้นและ 2) ความสำคัญของพื้นที่เช่นในเมืองฟิลาเดลเฟีย และชิคาโก ซึ่งเป็นเมืองอุตสาหกรรม ก็จะเน้นการแสดงให้เห็นให้ผู้ชมได้ศึกษาวิวัฒนาการด้านอุตสาหกรรม เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้จุดเน้นและพื้นที่จะทำให้ที่มาของการจัดแสดงเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชมแตกต่างกันออกไป หากแต่ทุกศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็มีวิสัยทัศน์เดียวกัน นั่นคือ การจัดแสดงงานต้องมีลักษณะสร้างสรรค์เพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิต มีความหลากหลายสมจริงและก่อให้เกิดความรอบรู้แก่ผู้ชม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีถือเป็นหัวใจของนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศและในโลก ดังนั้นนอกจากจะจัดการเรียนการสอนที่มุ่งความเป็นเลิศและต้องเยี่ยมกว่าทุกประเทศแล้ว รัฐยังได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมหาศาลสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงให้เห็นความสามารถด้านนี้ของชาวอเมริกันให้ผู้ชมจากทั้งในประเทศและทั่วโลกได้ชื่นชมอีกด้วยห้องสมุดก็เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้เช่นเดียวกัน ได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่ารัฐลงทุนให้ประชาชนของตนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ ตัวอย่างเช่นห้องสมุดเมืองซานฟรานซิสโก ถือเป็นห้องสมุดที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง รัฐลงทุนสร้างด้วยงบประมาณ 134 ล้านดอลลาร์ เปิดบริการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 เป็นห้องสมุดที่มีความก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยีมีเครือข่ายมากกว่า 400 แห่ง มีหน่วยให้บริการมากกว่า 700 หน่วย มีศูนย์เฉพาะสำหรับเด็ก ภายในมีอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือและถ่ายทอดวัฒนธรรม รวมทั้งสถานที่ฝึกปฏิบัติที่มากไปด้วยสื่อที่หลากหลาย การให้บริการ ให้ความรู้นั้นมีได้ถูกจัดเฉพาะพลเมืองของประเทศเท่านั้น รัฐยังเผยแพร่ความรู้ต่างๆ ให้แก่ชาวต่างประเทศ โดยมีห้องสมุดกลาง เช่น ที่เมืองซานแอนโตนิโอที่มีผู้ใช้บริการมากกว่าวันละ 3,000 คน เปิดบริการให้แก่ นักเดินทาง นักท่องเที่ยว มีข้อมูลทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น

มากมาย พร้อมทั้งห้องสมุดประเภทนี้ห้องสมุดประชาชนก็ได้รับการพัฒนาเพื่อประชาชนของประเทศได้เข้ามาใช้เช่นเดียวกัน

นอกจากพิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้วยังมีแหล่งเรียนรู้อีกประเทศหนึ่งที่รัฐ โรงเรียน และชุมชนช่วยกันจัดตั้งขึ้น เรียกว่า “พลาซ่าแห่งการเรียนรู้” (Leaning Plaza) วัตถุประสงค์และการใช้ประโยชน์ของการใช้พลาซ่าแห่งนี้จะเหมือนกับศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน สถานที่จัดแสดงไม่ใหญ่นักประมาณ 8,000 ตารางฟุต ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้ เช่นพลาซ่าการเรียนรู้ของหมู่บ้านวิสต้า ซึ่งจัดร่วมกับโรงเรียน ในกำกับเมืองวิสต้า มลรัฐแคลิฟอร์เนีย บริเวณรอบๆ 8,000 ตารางฟุตนี้จะรายรอบด้วยกิจกรรมการศึกษา และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีการจัดโปรแกรมการศึกษายืดหยุ่น นักเรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 6 ถึงชั้นปีที่ 12 สามารถลงทะเบียนและเรียนรู้ร่วมกันได้ นอกจากนี้ยังมีศูนย์ฝึกอบรมการปฏิบัติงานของโรงเรียน และศูนย์พัฒนาบุคลากรด้านวิชาชีพอีกด้วย กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่า 300 หน่วยในมลรัฐแห่งนี้

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ให้การสนับสนุนการเรียนรู้สาธารณะ(Public Learning) นอกเหนือจากการศึกษาในระบบ และนอกระบบ การเรียนจากพิพิธภัณฑ์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกระจายเสียง หรืออินเทอร์เน็ตที่สถานที่เหล่านี้จัดไว้บริการแก่ผู้ชม มีส่วนช่วยในการเกิดการเรียนรู้ ทั้งประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์ในระหว่างการชม สามารถนึกถึงภาพที่ได้เรียนรู้ไว้ เป็นการเสริมสร้างทัศนคติ และกระตุ้นความสนใจแก่ผู้ชม เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีขอบเขตกว้างขวางไกล วิธีการจัดการเรียนรู้นั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชน ได้เข้ามาให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมจัด ทั้งทางด้านของการวางแผนนโยบายและการบริหาร รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรและจัดกิจกรรมเอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารของรัฐทำงานร่วมกับมูลนิธิ และสมาคมสนับสนุนการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ความเพียรพยายาม เป็นการช่วยลดอุปสรรค และการคิดขานเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ สำหรับงบประมาณนั้นไม่ว่าจะต้องถูกนำมาใช้มากเพียงใดรัฐก็หาวิธีการมาได้เพื่องานลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ กล่าวได้ว่า ความจริง ทำจริง เพื่อให้ประชาชนของประเทศเป็นผู้มีการศึกษา ยืนได้อย่างงามสง่าในโลกแห่งการแข่งขันใบนี้ได้อย่างเต็มภาคภูมิ

(เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_learn/article)

สรุปว่า แนวความคิดด้านห้องสมุดชุมชนนั้นได้มีการสอดแทรกไว้ในที่ต่าง ๆ อันจำพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐานมีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ซึ่งถือว่าการจัดการศึกษาอันเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนา เช่น ผู้สูงอายุ เด็กเล็กในชุมชน ผ่าน

กระบวนการขับเคลื่อนองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นวัสดุตีพิมพ์ และ ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นวัสดุ ไมตีพิมพ์ รวมทั้งข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ต

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดเคลื่อนที่

ห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ มุ่งให้ผู้ผู้ใช้ได้รับ ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้ ความบันเทิง หรือเพื่อการ พักผ่อนนันทนาการ

ห้องสมุดเคลื่อนที่จึงเป็นกิจกรรมเพื่อขยายโอกาสให้โรงเรียนในท้องถิ่น ได้มีโอกาส รับความรู้ทางการศึกษา ดังนั้น เพื่อเป็นการให้โอกาสกับโรงเรียนที่ด้อยโอกาสที่ยังไม่ได้เข้าร่วม โครงการ ได้มีโอกาสนำความรู้เพื่อไปประกอบอาชีพ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพประชากรทุกหมู่ เหล่า และเป็นการเสริมสร้าง คุณภาพด้วยปัญญา ในการนำไปใช้ชี้นำทางเลือกที่ดีแก่ชุมชน และ ประชาคมท้องถิ่น และห้องสมุดเรียนเคลื่อนที่ เป็นแหล่งความรู้ประเภทหนึ่งที่แตกต่างกัน จากแหล่งความรู้ที่อยู่กับที่ ตรงที่สามารถรุกเข้าสู่ผู้ใช้บริการในแหล่งชุมชนต่าง ๆ เช่น ชุมชนแออัด เขตก่อสร้าง โรงงาน หรือแม้กระทั่งบ้านพักคนชรา สถานพักฟื้นที่หลาย ๆ คนมองข้ามว่าบุคคล เหล่านี้ไม่ จำเป็นต้องให้การศึกษา หรือความรู้อีกต่อไปแล้ว เปรียบเสมือน ไม้ใกล้ฝั่ง แต่ปัจจุบัน สภาพการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไป ยุค ข่าวสารไร้พรมแดน กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ทุกคน ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต หากแต่บุคคล กลุ่มบุคคลหรือชุมชนบางแห่ง ขาดแหล่งความรู้ ขาด โอกาสที่จะเรียนรู้ รวมถึงขาดทุนทรัพย์ในการแสวงหาความรู้ ดังนั้นรถห้องสมุดเฉพาะ เคลื่อนที่สู่ชุมชน จึง เป็นเสมือนชุมทรัพย์มหาศาล สำหรับคนที่กระหายและใฝ่หาความรู้ ได้เห็น ถึงความ จำเป็นในเรื่องนี้ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนต่าง ๆ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กว่าเดิม มีโอกาสที่จะ เรียนรู้ได้เท่าเทียมกับคนทั่ว ๆ ไป

2.2.1 รูปแบบห้องสมุดเคลื่อนที่

จากการศึกษาการดำเนินงานห้องสมุดเคลื่อนที่ การจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่มี ทั้งการให้บริการหนังสือเพื่อการอ่าน การฉายภาพยนตร์ การเล่านิทานสำหรับเด็กเล็ก คนตรี การวาดภาพ เป็นต้น ส่วนรูปแบบกิจกรรมของห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) มีหลาย รูปแบบ ดังนี้ ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือ (Bookboat) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้หีบหนังสือ (Magical trunks of books) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้จักรยาน (Book bikes) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เป้สะพาย (Book backpacks) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้อูฐ (Camel-drawn library) ห้องสมุด เคลื่อนที่โดยใช้ลา (Donkey library) และห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้รถไฟ (Book Trains) ดังนี้

2.2.1.1 ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือ

ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือเป็นกิจกรรมที่นำทรัพยากรสารสนเทศออกให้บริการผู้คนที่อาศัยอยู่ตามชายฝั่งที่ห่างไกล และไม่มีโอกาสมาใช้บริการในห้องสมุด จากการสำรวจของคณะทำงานห้องสมุด Prince Rupert (Prince Rupert Library Staff) พบว่ามีหลายแห่งที่ใช้เรือช่วยในการนำสารสนเทศออกให้บริการผู้ใช้ หรือที่เรียกว่าห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือ เช่น รัฐอลาสกา ของสหรัฐอเมริกา ประเทศอาร์เจนตินา เวเนซุเอล่า นอร์เวย์ สวีเดน และไทย ยกตัวอย่าง ดังนี้

(1) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของอาร์เจนตินา (Argentina s bibliolancha) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของอาร์เจนตินา เป็นเหมือนกับห้องสมุดที่เดินทางท่องเที่ยวไปเพื่อให้บริการ ภายในเรือบรรจุหนังสือราว 1,500 เล่ม วิดีโอและซีดี-รอม ประมาณ 300 แผ่น คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ เครื่องเล่นเทป เครื่องเสียงพร้อมลำโพง เครื่องตรวจจับระดับความลึก วิทยุระบบ VHF เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้กับกระแสไฟ 220 โวลต์ ห้องครัว และมีห้องอาบน้ำบริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือแห่งแรกของอาร์เจนตินา หรือ Bibliolancha ไม่เพียงจัดหาหนังสือเพื่อนำไปให้บริการแก่ผู้ใช้ที่อยู่ตามเกาะแก่งต่างๆ เท่านั้น แต่ยังจัดกิจกรรมเพื่อพักผ่อนนันทนาการ และเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติอีกด้วย

(2) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของเวเนซุเอล่า (Venezuela s bibliobongo) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของเวเนซุเอล่าเดินทางให้บริการแถบชุมชนที่อาศัยอยู่ในมลรัฐอเมซอน (Amazonas State) โดยนำหนังสือ และวัสดุการสอนอื่นๆ ออกไปให้บริการแก่เด็กชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำโอริโนโก (Orinoco River) และตามสาขาของแม่น้ำที่แยกออกไป ซึ่งวัสดุเหล่านี้จะช่วยเพิ่มเติมส่วนที่ขาด หรือเสริมบทเรียนที่นักเรียนได้เรียนในชั้น

(3) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของนอร์เวย์ (The Epos) ให้บริการตามแนวชายฝั่งด้านตะวันตกของประเทศนอร์เวย์ ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือที่ให้บริการมีชื่อว่า เรือ Epos มีความยาวประมาณ 84 ฟุต ตัวเรือเป็นอลูมิเนียมอย่างดีและถูกออกแบบมาเพื่อให้บริการห้องสมุดโดยเฉพาะในหนึ่งปีห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือแห่งนี้จะเดินทางออกให้บริการไปเรื่อย ๆ แต่ในช่วงฤดูหนาวจะให้บริการในแถบชุมชน Alesund ,Forde และ Bergen ส่วนในช่วง 6 เดือนที่มีพายุ และคลื่นแรงเรือลำนี้จะบรรทุกสัมภาระออกให้บริการประชาชนตามเกาะและ ฟยอร์ด เรือสามารถบรรทุกหนังสือได้ราว 6,000 เล่ม ส่วนผู้โดยสารประกอบด้วย กัปตันเรือ ลูกเรือ คนครัว และมีบรรณารักษ์ 2-3 คน ในระยะ 2-3 ปีห้องสมุดเรือได้ออกให้บริการตามเมืองที่อยู่ตามชายฝั่งประมาณ 250 เมือง เมื่อเรือจอดเทียบท่าจะมีให้บริการยืมหนังสือ แก่ผู้สนใจยืมหนังสือประมาณ 300 เล่ม หลังจากนั้นจะมีผู้ประสานงานมารับคืนหนังสือที่มีการยืมเหล่านั้นเพื่อส่งคืนห้องสมุดเรือ อีกต่อหนึ่ง Epos ยังเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่

โดยใช้เรือที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติด้วย โดยมีการจัดฉายภาพยนตร์ แสดงผลงานวรรณกรรม สื่อบันเทิงอื่น ๆ ในการดำเนินงานมีผู้ชำนาญการจากหลากหลายอาชีพมาร่วมงานบริการห้องสมุดเรือ เช่น นักพูด จิตรกร กวี นักดนตรี นักร้องเพลงลูกทุ่งและนักแสดง

(4) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของสวีเดน (Sweden s bookboat) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของสวีเดนชื่อว่า “Gurli” ให้บริการแก่ประชาชนตามหมู่เกาะในการนำส่งหนังสือไปยังหมู่เกาะต่าง ๆ นั้น “Gurli” เป็นเรือเผยแพร่วัฒนธรรมควบคู่ไปด้วยสำหรับสวีเดนแล้ว bookboat ได้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กชาวเกาะที่พลาดโอกาสการเรียนตามปกติในโรงเรียน ทางด้านชายฝั่งตะวันตกของสวีเดน บริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือเริ่มในปี 1956 ด้วยความมุ่งหมายที่เน้นให้บริการแก่ผู้มาตั้งรกรากใหม่ และผู้อพยพ จึงปรากฏว่ามีวรรณกรรมภาษาต่างประเทศอยู่มากมาย ทางด้านเขตการปกครองของกูเดนเบิร์ก (county of Gothenburg) จะใช้เรือที่มีขนาดใหญ่กว่าเรือ “Gurli” ว่าสามารถบรรจุหนังสือได้มากถึง 7,000 เล่ม และยังมีที่ว่างที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ บนเรือได้อีก ในครั้งหนึ่งอุตสาหกรรมประมงของสวีเดนตกอยู่ในภาวะวิกฤติ ช่วงนั้นมีเรือที่ออกให้บริการห้องสมุดเรือมากที่สุดถึง 5 ลำด้วยกัน

(5) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของรัฐอลาสก้า (Alaskan floating bookboat) ในช่วงภาคฤดูร้อน เด็ก ๆ จะมาร่วมเข้า fishing camps กับผู้ปกครองจึงมีการจัด floating Bookmobile ให้บริการแก่เด็กเหล่านี้ โดยใช้เรือแจวขนาดเล็กในการขนส่งหนังสือ เรียกว่า Kusko Book Express ซึ่งสนับสนุนโดยโรงเรียนประจำเมือง วัตถุประสงค์สำคัญของโครงการนี้คือ เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของเด็ก ๆ วิธีการลำเลียงหนังสือ คือ บรรจุหนังสือลงกล่องพลาสติก แล้วติดป้ายบอกระดับความเหมาะสมในการอ่านของเด็กแต่ละวัยไว้ข้างกล่อง ส่วนอุปกรณ์เครื่องเขียน เช่น note pad , workbook, ดินสอ จะใส่ไว้ในกระเป๋าพลาสติกแยกต่างหาก

(6) ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือของประเทศไทย (Thailand s floating library) สำหรับประเทศไทยการดำเนินงานห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เรือเป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และกองทัพเรือ โดยล่องเรือไปตามชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง เรือจะออกให้บริการทุกวันอังคารถึงวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 9 โมงเช้าถึงบ่าย 3 โมง และจอดแวะพักตามชุมชนต่าง ๆ รวม 8 ชุมชนเป็นระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมงครั้ง ต่อหนึ่งชุมชน ในการออกบริการแต่ละครั้งประชาชนจะได้รับบริการเทปเสียง เกม ของเล่นต่าง ๆ วิดีโอ และมีหนังสือราว 2,000 เล่ม เรือสามารถรองรับผู้ใช้บริการได้เพียง 30 คน ดังนั้นห้องสมุดเรือจึงอนุญาตให้ผู้เยี่ยมชมหนังสือขึ้นไปนั่งอ่านบนบกได้ แล้วนำมาส่งคืนเมื่อเรือวกกลับมาอีกครั้ง วิดีโอที่ให้บริการส่วนใหญ่เนื้อหาจะประกอบด้วย การใช้เวลา การอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์แม่น้ำ ลำคลอง โดยมีอาสาสมัครเป็นภาคีชุมชน มหาวิทยาลัยออกมา จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านร่วมด้วย ตั้งแต่เริ่มเริ่มปฏิบัติงานปรากฏว่าห้องสมุดเรือได้รับความนิยม และเป็นที่ยู้งักอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก ๆ ที่จะมายืนรอเข้าแถวเรียงราย ขณะที่เรือจะเข้าจอดเทียบท่า

2.2.1.2 ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้หีบหนังสือ (Magical trunks of books) โครงการ Magical trunks เป็นบริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้รถบรรทุกของประเทศชิลี มีจุดเริ่มต้นมาจาก Communa Union of Senior Citizens Clubs ได้นำเสนอโครงการนี้โดยมีวัตถุประสงค์ คือ จัดหารถเพื่อบรรทุกหนังสือออกไปให้บริการแก่ชุมชนที่มีสมาชิกของ Club นี้ทำงานอยู่ ให้ได้เดือนละ 1 ครั้ง หนังสือที่นำไปนั้นเป็นหนังสือที่ได้ผ่านการคัดเลือกแล้วว่าเหมาะสมกับผู้สูงอายุ การดำเนินงานทุกอย่างอยู่ภายใต้คำแนะนำของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ทั้งการฝึกอบรมบุคลากร การจัดเรียงหนังสือจำนวน 400 เล่มใส่รถบรรทุก ไม่เพียงแต่นำหนังสือไปให้ผู้สูงอายุขิมเท่านั้น แต่โครงการนี้ยังเป็นผู้ช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอ่านหนังสือแก่ผู้สูงอายุด้วย

2.2.1.3 ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้จักรยาน โครงการ Book bikes เป็นบริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้จักรยานในประเทศชิลีผู้ริเริ่มคนแรกคือนาย Horacio Ogaz ครั้งแรกใช้จักรยานสามล้อบรรทุกหนังสือตระเวนไปตามถนนในหมู่บ้านจนถึงเขตชานเมือง เพื่อนำเสนอบริการแบบถึงประตูบ้าน (door-to-door service) และมีการให้ยืมหนังสือโดยไม่คิดค่าบริการ ส่วนใหญ่หนังสือจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำอาหาร ประวัติศาสตร์ การแพทย์ วรรณกรรมร่วมสมัย (classic literature) เป้าหมายของ Horacio คือ ส่งเสริมการอ่านให้แก่ประชาชนใน 1,600 ชุมชนของเมือง Yungay และ Cerro Alto ที่ไม่มีโอกาสเข้ามาหาความรู้ในศูนย์กลางการอ่านของชุมชนเมือง โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก Municipal Library และ National Book Council ตั้งแต่ก่อตั้งโครงการมาผู้สนับสนุนได้ให้ทุนกว่า 5 พันล้านเปโซ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการอ่านภายในประเทศ สาเหตุที่รัฐเห็นความสำคัญในเรื่องการอ่าน เนื่องจากว่า ผลการสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการและ Future Foundation ของชิลีที่สำรวจพบว่า ประชาชนในเมืองซานดิเอโก มากกว่า 62 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้อ่านหนังสือแม้แต่เล่มเดียว ในปี 1998 ปัจจัยหลักเนื่องมาจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจทำให้ตลาดสิ่งพิมพ์ในชิลีหยุดชะงัก การจัดหาสิ่งพิมพ์ประเภทวรรณกรรมแปลจากต่างประเทศมาให้บริการแก่ประชาชนลดลง ปัญหาด้านการขนส่งหนังสือจากผู้ผลิตไปยังผู้จัดจำหน่าย และปัญหาการปิดตัวของร้านขายหนังสือในชุมชน จึงเป็นที่มาของการให้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้จักรยานแทน

2.2.1.4 ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้เป้สะพาย ในชุมชนของ Olivar Alto จะเป็นที่ยู้งักกันดีว่าจะมีเป้สะพายที่เต็มไปด้วยหนังสือออกไปให้บริการตามถนนสายนี้ โดยมีเด็ก 25

คน อายุระหว่าง 8–12 ขวบ สะพายไป ส่วนใหญ่เป็นหนังสือจำพวก บทกลอน นวนิยาย กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้อ่านที่มีปัญหาด้านสุขภาพ และไม่สามารถเดินทางออกมาอ่านหนังสือที่ห้องสมุดประชาชนได้ จากการสัมภาษณ์ Rosita Rock หัวหน้าโครงการหนังสือเป้สะพาย ผู้เคยเป็นบรรณารักษ์ระดับหัวหน้างานมากกว่า 15 ปี ได้เล่าให้ฟังว่า นอกจากจะให้เด็ก ๆ นำหนังสือออกไปให้ยืมถึงบ้านแล้ว ที่ town square เด็ก ๆ พวกนี้ยังมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์กับผู้ที่มีความสนใจในการอ่านเหมือน ๆ กัน การได้พบได้พูดคุยกับนักเขียนที่มีชื่อเสียงของชิลีอย่างใกล้ชิด ทำให้เด็ก ๆ ดิ้นเดินแทบไม่เชื่อเลยว่าจะมีโอกาสดีเช่นนี้

2.2.1.5 ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้อูฐ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเคนย่าถือเอาว่า “ อูฐเป็นสัตว์ที่ผู้คนในชุมชนต่างรัก และหวงแหนเป็นอย่างมาก เราเรียกพวกเขาว่าเป็นเรือแห่งทะเลทราย ” ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้อูฐเริ่มมีในปี ค.ศ. 1996 ด้วยอูฐ 3 ตัวแล้วขยายเพิ่มเป็น 6 ตัว โครงการนี้อยู่ภายใต้การดูแลของห้องสมุด Garissa ให้บริการแก่ประชาชนราว 1 ล้านคนที่อาศัยอยู่ในรัศมีโดยรอบประมาณ 20 กิโลเมตร ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้อูฐได้ทำให้ชาวเคนย่าเข้าถึงบริการของห้องสมุดได้เพิ่มมากขึ้นเป็นการลดระดับผู้ไม่รู้หนังสือลงได้อย่างมาก ในประเทศเคนย่าอูฐเป็นเพียงสัตว์ประเภทเดียวที่จะใช้ขนส่งหนังสือได้ภายใต้สภาวะเงื่อนไขต่างๆ ในทะเลทราย เช่น การไม่มีถนน การขาดแคลนรถยนต์ เป็นต้น ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้อูฐจะออกให้บริการเดือนละ 2 ครั้ง ใน 1 ทีมจะมีอูฐ 3 ตัว อูฐตัวแรกจะบรรทุกกล่องไม้ใส่หนังสือไว้ข้างในประมาณ 500 เล่ม อูฐตัวที่ 2 บรรทุกเต็นท์ เสื่อเหล็ก และผ้าใบ ส่วนอูฐตัวที่ 3 ไม่ได้บรรทุกสัมภาระแต่เป็นอูฐที่สำรองไว้ ข้อดีของการใช้อูฐในการออกให้บริการห้องสมุดลักษณะนี้ คือ อูฐเป็นสัตว์ที่เดินทางไกลได้โดยไม่ต้องดื่มน้ำ นอกจากนี้อูฐยังให้น้ำนม และมูลที่ถ่ายออกมายังสามารถเป็นเชื้อเพลิงได้อย่างดีอีกด้วย

2.2.1.6 ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้ลา เป็นบริการของห้องสมุดในซิมบับเว พาหนะที่ใช้เป็นรถ 2 ล้อมีลาลาก มุงหลังคาด้วยแผงโซลาร์เซลล์ (แผงที่เปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้า) สื่อที่ออกให้บริการมีทั้ง มัลติมีเดีย วิดีโอ โทรทัศน์ แฟกซ์ e-mail และอินเทอร์เน็ตประชากรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ประมาณว่าไม่ต่ำกว่า 86 % ของผู้ที่อาศัยอยู่ในแถบนี้ทั้งหมด เนื่องจากโครงการยังมีข้อจำกัดในด้านพลังงานที่ใช้ยังไม่เพียงพอ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์จากแผงโซลาร์ที่ติดอยู่บนหลังคารถลากเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของการหาพลังงานที่จะใช้ ในอนาคตสิ่งที่กำลังจับตามองว่าจะถูกนำมาใช้ทดแทนคือ การใช้จานดาวเทียมติดบนหลังคา และทำเป็นระบบเครือข่ายของแต่ละเมือง นอกจากจะเป็นการให้บริการของห้องสมุดแล้วยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอกได้อย่างไม่มีขีดจำกัด

2.2.1.7 ห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้รถไฟ เป็นบริการของห้องสมุดในประเทศไทย โดยความร่วมมือของห้องสมุดกับตำรวจรถไฟ ในการให้ความช่วยเหลือเด็กจรจัดที่ไม่มีบ้านให้ รอดพ้นจากการไปก่ออาชญากรรม ลักเล็กขโมยน้อยการหากิจกรรมให้พวกเขาได้มีส่วนร่วม เป็นการลดปัญหาสังคมด้วยลักษณะบริการจะจัดหาโบกี้รถไฟไปจอดอยู่ที่พักริมทางของตำรวจรถไฟ ภายในจัดเหมือนห้องสมุด เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้วิธีการอ่าน การเขียน การรักษาความสะอาด การรักษาระเบียบวินัย การระวังรักษาสุขภาพ ศิลปะ การรักษาสัตว์เลี้ยง การดำเนินงานห้องสมุดรถไฟของประเทศไทยได้รับความสำเร็จอย่างดี จึงมีการขยายงานห้องสมุดรถไฟแห่งที่ 2 ซึ่งจะให้บริการแก่ชุมชนสลัมในกรุงเทพฯ โดยใช้โบกี้รถไฟ 3 ตู้ ตู้แรกเป็นห้องเรียน ตู้ที่ 2 เป็นห้องคอมพิวเตอร์ และตู้ที่ 3 เป็นตู้ห้องดนตรี และเปิดโอกาสให้เลือกใช้ บริการตามความสนใจ

2.2.1.8 ห้องสมุดเคลื่อนที่ในประเทศไทยที่ใช้รถรถยนต์ เป็นแหล่งความรู้ประเภทหนึ่งที่แตกต่างกันจากแหล่งความรู้ที่อยู่กับที่ ตรงสามารถรุกเข้าสู่ผู้ใช้บริการในแหล่งชุมชนต่าง ๆ เช่น ชุมชนแออัด เขตก่อสร้าง โรงงาน หรือแม้กระทั่งบ้านพักคนชรา สถานพักฟื้นที่หลาย ๆ คน มองข้ามว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ จำเป็นต้องให้การศึกษา หรือความรู้อีกต่อไปแล้ว เปรียบเสมือนไม้ ใกล้เคียง แต่ปัจจุบันสภาพการณ์ของโลกได้เปลี่ยนไป ยุค ข่าวสาร ไร้พรมแดน กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ทุกคนต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต หากแต่บุคคล กลุ่มบุคคลหรือชุมชนบางแห่ง ขาดแหล่งความรู้ ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ รวมถึงขาดทุนทรัพย์ในการแสวงหาความรู้ ในประเทศไทยมีการ จัดให้บริการในรูปแบบรถยนต์จำนวนหนึ่ง เช่น มหาวิทยาลัยราชครินทรณ์ บริษัทนิสสัน รวมทั้งรถห้องสมุดศูนย์การเรียนรู้เคลื่อนที่ ขุมทรัพย์มหาศาลเคลื่อนไหลไปหาสำหรับคนที่ กระหายและใฝ่หาความรู้ ดังเช่น ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของ คนในชุมชนต่าง ๆ ในเขต กทม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีโอกาสที่จะ เรียนรู้ได้เท่าเทียม กับคนทั่ว ๆ ไป จึงได้ประสานขอรถประจำทางจากองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำนวน 3 คัน เพื่อพัฒนา เป็นรถห้องสมุดศูนย์การเรียนรู้เคลื่อนที่รูปแบบรถห้องสมุดศูนย์การเรียนรู้เคลื่อนที่ มี แนวคิดในการจัดตกแต่งและบริการสื่อให้ เหมาะสมกับชุมชน และกลุ่มบุคคล ที่จะรับบริการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง จากกิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วิทยุทัศน์ เทปเสียง ซีดี-รอม ของเล่นและเกมต่าง ๆ ทำให้รูปแบบของรถแตกต่างกันไปตามกลุ่มผู้ใช้บริการ ดังนี้

ตัวอย่าง รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

ห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ คันที่ 3 (บางชื่อ-ประชาชน) ให้บริการแก่ชุมชนแออัดจำนวน 10 ชุมชน ในบริเวณบางชื่อ-ประชาชน เปิดบริการในวันพุธ-วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 09.00-17.00 น. ปิดทำการ วันจันทร์-วันอังคาร และวันนักขัตฤกษ์

สภาพแวดล้อมห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ คันที่ 3 เป็นการดัดแปลงและปรับปรุงรถโดยสารชั้นเดียวมาจัดทำเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการจัด และออกแบบทั้งภายในและภายนอกจากธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ นครธน จำกัด (มหาชน) และมอบให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้บริหารงาน รถห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ มีรูปลักษณะทั้งภายในและภายนอกสวยงาม ชวนให้ประชาชนมาใช้บริการและมีพื้นที่ผ้าใบที่สามารถกางออก และนำสื่อมาปูนั่งอ่านหนังสือภายนอกได้ ภายในรถมีโต๊ะยิม-กินหนังสือ บริเวณที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ และบรรณารักษ์อยู่ตรงทางขึ้นรถ และใช้เป็นที่สมัครสมาชิก มีป้ายแนะนำการใช้ห้องสมุด ระเบียบการใช้ห้องสมุด มีส่วนของพนักงานขับรถมีชั้นวางหนังสืออยู่ด้านข้างเป็นชั้นไม้ ตรงกลางเป็นพื้นที่วางปูพื้นด้วยยาง จัดทำเป็นที่นั่งอ่านหนังสือ บรรจุได้ 20-25 ที่ และหนังสือมีการแบ่งหมวดหมู่หนังสือไว้อย่างชัดเจนประกอบด้วย หนังสือ นวนิยาย การ์ตูน หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์ หนังสือเชิงวิชาการที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคาร ส่วนใหญ่เป็นหนังสือฉบับใหม่ทั้งหมด รวมทั้งมีวีดิทัศน์และคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ หากไม่สามารถที่จะต่ออินเทอร์เน็ตได้ก็จะจัดเกมคอมพิวเตอร์ให้เด็กได้เล่นแทน ภายในรถห้องสมุดเคลื่อนที่ที่มีความสงบเงียบ และมีการเปิดเครื่องปรับอากาศตลอดเวลา แต่ภายในรถห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ มีการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ตามหลักการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. นโยบายในการจัดห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตการจัดห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ได้ปฏิบัติตามนโยบายของคณะผู้บริหาร สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่สังกัดและอยู่ในการควบคุมดูแลของฝ่ายห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร มีบุคลากรของ ห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ ทั้งสิ้น 3 คน ประกอบด้วย บรรณารักษ์ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดจำนวน 1 คน และพนักงานขับรถ จำนวน 1 คน จัดเก็บข้อมูลเป็นสถิติเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ

4. มาตรฐานการเรียนรู้ของห้องสมุดเคลื่อนที่ คือ การที่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อศึกษาค้นคว้า หาข้อมูลด้วยตนเองตามอัธยาศัยเมื่อมีเวลาว่าง ประชาชนได้รับข่าวสาร และความรู้ต่าง ๆ ที่มีความทันสมัย และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพ

5. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ เช่น กิจกรรมวาดรูป กิจกรรมเขียนเรียงความ ซึ่งก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านและตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน มีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน โรงเรียน และชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน และปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน

6. การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน คือ ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ นครธน จำกัด (มหาชน) มอบรถห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ จำนวน 1 คัน พร้อมด้วยอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ครบชุด เพื่อเป็นห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ สำหรับบริการประชาชน เป็นสถานที่อ่านหนังสือ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ในปีงบประมาณ 2544 และสนับสนุนของขวัญในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่บริษัทของเล่น Play Toy ขอความร่วมมือนำรถห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ไปจัดแสดงในงานของบริษัท และสนับสนุนของขวัญเป็นครั้งคราว อีกทั้ง มีการสนับสนุนจากชุมชนต่าง ๆ ในการให้นำรถห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ไปจอบริการประชาชนในชุมชน

7. การจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ มีหลากหลายกิจกรรม เช่น

7.1 กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

7.2 กิจกรรมการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการนำรถห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ส่วนมากเป็นกิจกรรมวันวิชาการของโรงเรียน

7.3 เป็นสถานที่ดูงานการจัดการห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่แก่สถาบันการศึกษา

7.4 เป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าของนักเรียนและนักศึกษา

8.งานเทคนิค จัดหาทรัพยากร ดังนี้

8.1 หนังสือ สำรวจความต้องการของชุมชนและผู้ให้บริการ ดำเนินการจัดหาจัดซื้อ นำมาให้บริการแก่ผู้ให้บริการ ตามความต้องการอย่างเพียงพอ

8.2 วารสาร/นิตยสาร จัดซื้อจัดหาตามความสนใจของผู้ให้บริการตามความเหมาะสม เช่น วัฏจักรงาน เทคโนโลยีชาวบ้าน ดวงใจพ่อแม่ ไกล่หมอม มติชนสุดสัปดาห์ คอมพิวเตอร์ทูเดย์ ไกล่หมอ ขวัญเรือน

8.3 หนังสือพิมพ์ จัดซื้อจัดหาหนังสือพิมพ์ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและประชาชน เพื่อให้ได้รับข้อมูล และข่าวสารที่ทันสมัย เช่น เดลินิวส์ ไทยรัฐ มติชน ไทยโพสต์ 4 ฉบับ/วัน

- 8.4 วิทยาลัย จัดให้บริการสื่อวีดิทัศน์ ในเรื่องการศึกษาและบันเทิง จำนวน 340 ม้วน ให้บริการในห้องสื่อ และเทคโนโลยี
- 8.5 เทปบันทึกเสียง มีการให้บริการทางวิชาการและบันเทิง จำนวน 327 ม้วน
- 8.6 ซีดีรอม มีการให้บริการ CD จำนวน 95 แผ่น เช่น เกี่ยวกับในหลวง สี่แควดล้อม การศึกษา ครอบครัวและเด็ก
- 8.7 เครื่องรับโทรทัศน์ มีให้บริการจำนวน 5 เครื่อง จัดไว้ตามมุมต่างๆ
- 8.8 คอมพิวเตอร์ มีให้บริการสืบค้นข้อมูล จำนวน 5 ชุด ให้บริการ Internet ห้องเทคโนโลยี ให้บริการเกมส์คอมพิวเตอร์ที่ห้องเด็กและครอบครัว
- 8.9 ข้อมูลชุมชน มีการจัดเก็บข้อมูลชุมชนอย่างเป็นปัจจุบันและสมบูรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 8.10 การรับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ มีการสังเกต ใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์
- 8.11 การแนะนำการบริการ จัดทำแผ่นพับ ป้ายนิเทศ จดหมายข่าว
- 8.12 การบริการของเจ้าหน้าที่ บริการยืม-คืน การประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ การบริการอินเตอร์เน็ต
- 8.13 การจัดบรรณนิทัศน์ จัดทำบรรณนิทัศน์ลงในข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นข้อมูล
- 8.14 การเชิญชวนเข้าใช้บริการ โดยการใช้สื่อ แผ่นพับ แผ่นปลิว เสียงตามสาย หนังสือเชิญชวน จดหมายข่าว
- 8.15 การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมและกิจกรรม
- 8.16 การจัดทำแผนปฏิบัติการ วางแผน จัดทำแผน ปฏิบัติการและดำเนินการ ให้บริการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 8.17 การแต่งตั้งคณะกรรมการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการห้องสมุดเป็นประจำ
- 8.18 การรายงานผลการปฏิบัติงาน มีการรายงานผลประจำเดือน ประจำงวด ประจำ ตามกำหนดเวลา
- 8.19 การสำรวจความต้องการการใช้ห้องสมุด โดยการใช้แบบสอบถาม จดหมายข่าว เพื่อนำมาจัดทำตามความต้องการของชุมชน
- 8.20 การจัดทำทะเบียนหนังสือ มีการจัดทำทะเบียนหนังสือเป็นปัจจุบัน โดยใช้ทะเบียนโปรแกรมบริหารงานห้องสมุด PLS2 เพื่อความสะดวกในการค้นคว้า
- 8.21 การจัดซ่อมหนังสือ นำหนังสือที่ชำรุดมาดำเนินการจัดซ่อมเพื่ออยู่ในสภาพที่ดี และมีมากตามความต้องการ

8.22 การสำรวจ ตรวจสอบสภาพ และจำหน่ายหนังสือ มีการตรวจสอบหนังสือที่ชำรุด และหายเป็นรายปีเพื่อความเป็นปัจจุบันของข้อมูลหนังสือ

8.23 การจัดหาสมาชิก ประชาสัมพันธ์ เชิญชวน โดยใช้สื่อหลากหลาย เช่น แผ่นพับ แผ่นปลิว เสียงตามสาย

8.24 การจัดบริเวณภายใน/นอกอาคาร ปรับปรุงภูมิทัศน์สวยงามเรียบง่าย ร่มรื่น ภายในจัดมุมหนังสือ มุมเด็ก และอื่นๆเพื่อสะดวกต่อการให้บริการ

8.25 การอำนวยความสะดวกในการให้บริการ มีการจัดเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ เช่น การให้บริการยืม-คืนหนังสือ สื่อ การบริการอินเทอร์เน็ต ค้นหาหนังสือ บริการทางไกล ไทยคม บริการแนะนำ Website

9. การส่งเสริมการอ่าน

9.1 การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น จัดบริการหนังสือตามอำเภอเคลื่อนที่ จัดสัปดาห์แข่งขันการอ่าน

9.2 การส่งเสริมการใช้สารานุกรม จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เชิญชวนสมาชิก ใช้บริการของหนังสือสารานุกรมสำหรับเยาวชน

9.3 การกระจายหมอนเวียนสื่อ จัดหาสื่อและกระจายสื่อให้บริการหมอนเวียนตาม ศรช.ทุก ศรช.

9.4 การจัดนิทรรศการ จัดนิทรรศการตามเทศกาลวันสำคัญ และตามความสนใจของผู้ใช้บริการอย่างทันสมัย

9.5 การจัดกิจกรรมสำหรับเยาวชน ให้บริการห้องเด็ก โดยจัดบริการการอ่าน การเขียน การเล่นเกมสื่ การส่งเสริมการอ่าน

9.6 การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ให้บริการหนังสือเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จัดนิทรรศการ เชิญชวนให้จัดกิจกรรมในวันผู้สูงอายุ

9.7 การให้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ดำเนินการตามแผนเดือนละครึ่ง ร่วมกับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชน

9.8 การจัดกิจกรรมรับบริจาคหนังสือ ประชาสัมพันธ์การรับบริจาคหนังสือเป็นประจำกับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชน

9.9 การให้ความร่วมมือกับชุมชน ติดต่อประสานงาน ทำงานร่วมกัน กระจายสื่อ เผยแพร่สื่อ

9.10 วิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมห้องสมุด แต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารงานห้องสมุด

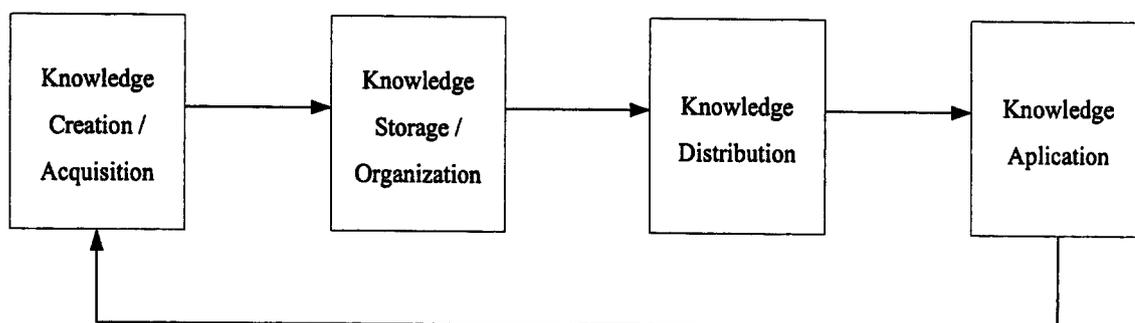
สรุปว่า ห้องสมุดชุมชนเคลื่อนที่ มีหลายรูปแบบ เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ใช้วีดิโอ ห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ใช้หีบหนังสือ ห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ใช้จักรยาน ห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ใช้เป้สะพาย ห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ใช้จู่ห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ใช้ลา และห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ใช้รถไฟ สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ แต่ต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับการเตรียมการ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เตรียมคนที่จะออกไปพร้อมกับกิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ รวมถึงการนำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ออกไปด้วย เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะต้องตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย กระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น ห้องสมุดชุมชนเคลื่อนที่จึงต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำความแปลกใหม่ไปสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด แต่ต้องขึ้นคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้(Knowledge Management : KM) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรข้อมูล (Data) เป็นข้อสนเทศ (Information) แปรข้อสนเทศเป็นความรู้ (Knowledge) และใช้ความรู้เพื่อปฏิบัติการ (Action) โดยที่ไม่หยุดอยู่แค่ระดับความรู้ แต่จะยกระดับไปถึงปัญญา (Wisdom) คุณค่า ความคิด ความงาม ในระดับของข้อมูล มีการบันทึกข้อมูลจากการทำงาน มีการค้นหาหรือขุดค้น (Mining) รวบรวมข้อมูล นำมาตรวจสอบกรองเอาไว้เฉพาะข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และสำคัญต่องานขององค์กร นำมาจัดหมวดหมู่เพื่อให้ประมวลเป็นข้อมูลได้ง่าย จัดเก็บเป็นฐานข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ ให้สืบค้นได้ง่าย นำไปสู่การจัดการบริการข้อมูลมีกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูล กระบวนการแปรหรือประมวลข้อมูลไปเป็นสารสนเทศ ประกอบด้วย การกรองเอาไว้เฉพาะข้อมูลที่แม่นยำ และเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น นำมาตีความ หรือจัดรูปแบบ (Pattern) ภายใต้กรอบบริบท (Content) ของเรื่องนั้น ๆ ในระดับสารสนเทศ มีการเลือก จัดหมวดหมู่ จัดเก็บ ให้บริการ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนและนำไปใช้ประโยชน์กระบวนการแปรข้อสนเทศไปเป็นความรู้ เป็นกระบวนการภายในคน และกระบวนการระหว่างคน โดยนำข้อสนเทศมาตีความ เปรียบเทียบ ตามบริบทขององค์กร เป้าหมายขององค์กร และสิ่งแวดล้อมขององค์กร ได้เป็นความรู้โดยที่ความรู้ันั้นอาจมีพลังในระดับของการทำนาย ในระดับความรู้ มีการดำเนินการส่งเสริมหรือสร้างเงื่อนไข ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) ภายในองค์กร ไม่มีการปิดบังความรู้ มีการยกระดับความรู้ให้ลึกซึ้งหรือเชื่อมโยงยิ่งขึ้น อาจยกระดับขึ้นไปถึงความเข้าใจ “กระบวนการทัศน์ใหม่” มีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ประกอบการกำหนดนโยบาย ประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่งในหลายๆ ทางเลือกหรือใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จสมความมุ่งหมาย แล้วเกิดการเรียนรู้

ร่วมกันจากการกระทำนั้น(เกิดปัญญา) และภาคีผู้มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ได้รับผลจากความสำเร็จเมื่อมีการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็มีการสังเกต และเก็บข้อมูลจากกิจกรรมนั้นนำไปแปรเป็นข้อสนเทศและความรู้ สำหรับนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลงานคดียิ่งขึ้น เป็นวัฏจักรหมุนเวียนไม่รู้จบ เป็นวัฏจักรแห่งการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการและปัญญา (ชัยณรงค์, 2003) โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้

2.3.1 กระบวนการจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ โดยทั่วไปจำแนกเป็นการสร้าง และจัดหาความรู้ (Knowledge Construction) การแบ่งปันความรู้ (Knowledge sharing) และการนำความรู้ไปใช้ (Use) ซึ่ง Alavi (2003) เสนอองค์กระบวนการจัดการความรู้ประกอบด้วย การสร้างและจัดหาความรู้ (Knowledge Creation/Acquisition) การจัดองค์กรและการจัดเก็บความรู้ (Knowledge Organization/Storage) การกระจายความรู้ (Knowledge Distribution) และการประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application) ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แสดงวงจรกระบวนการจัดการความรู้

ที่มา (Alavi, 2000 อ้างถึงใน นวัตกรรม วิชาการ, 2546, หน้า 80)

ขณะที่ Probst และ Romhard (2003) ได้แสดงวงจรกระบวนการจัดการความรู้ และกำหนดความสัมพันธ์ในรูปแบบ Mesh แต่ละกระบวนการมีความสัมพันธ์กัน ดังภาพที่ 2.2 ดังนี้

↗	Tacit K	Tacit K	↘
Tacit K	Socialization (Originating Ba)	Externalization (interacting Ba)	Explicit K
Tacit K	Internalization (Exercising Ba)	Combination (Cyber Ba)	Explicit K
↖	Explicit K	Explicit K	↙

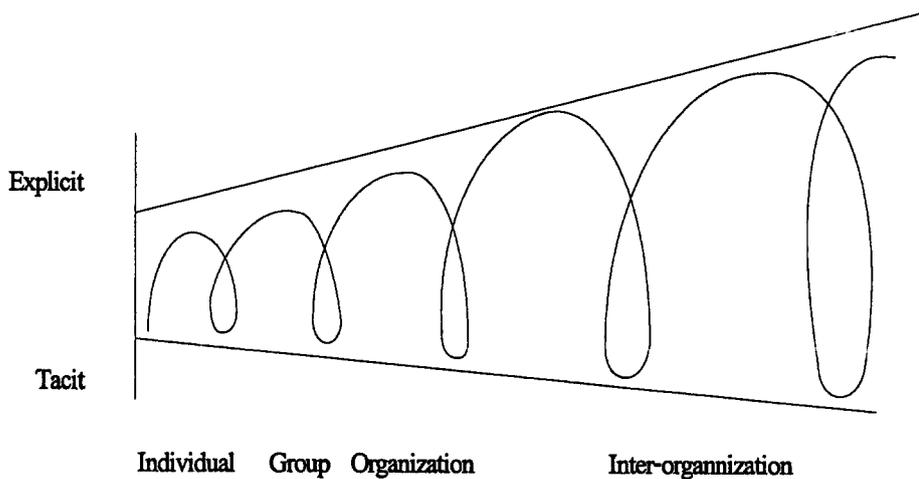
ภาพที่ 2.2 แสดงต้นแบบ SECI ของโนนากะ (Nonaka's SECI Model)
ที่มา (Nonaka & Konno, 1998)

เมื่อพิจารณาสัดส่วนความรู้ทั้งสองประเภท จะพบว่าความรู้ในองค์กรส่วนใหญ่เป็นประเภท Tacit มากกว่าความรู้ประเภท Explicit หลายเท่า โดยอาจเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างความรู้ประเภท Tacit : Explicit เป็น 80 : 20 ความรู้ทั้งสองประเภท สามารถเปลี่ยนสถานะระหว่างกันได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า Knowledge Spiral หรือ SECI Model ซึ่งคิดค้นขึ้นมาโดยอิกุจิโร โนนากะ และทาเกอูชิ (Ikujiro Nonaka & Takeuchi)

กระบวนการความรู้ดังกล่าวเป็นวัฏจักรที่หมุนเวียนไปไม่รู้จบ สืบจากความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลเป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล และจากความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผลเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล ซึ่งความรู้ทั้งสองรูปแบบนั้นล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน ดังนั้น การจัดการความรู้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในโลกของธุรกิจที่มีการแข่งขันกันสูง เพราะการจัดการความรู้เป็นความสามารถในการจัดเก็บ การกระจายหรือนำส่งความรู้ การค้นคืนความรู้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ (รัตนา แสงสว่าง, 2549, หน้า 57)

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ดังกล่าว สามารถสรุปวงจรการจัดการความรู้ประกอบด้วย

1. การสร้างและการจัดหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นการสร้างความรู้จากกระบวนการและขั้นตอนในการทำงานภายในองค์กร และการจัดหาความรู้จากภายนอกมาสังเคราะห์เป็นความรู้สำหรับใช้ในการทำงานที่สอดคล้องกับบริบทขององค์กร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ด้วยการร่วมกันศึกษาเรียนรู้วิจัย เพื่อพัฒนาระดับความรู้ขององค์กร ซึ่ง Alavi (2003) เสนอรูปแบบการสร้างองค์กรความรู้ไว้ ดังภาพที่ 2.3 ดังนี้

ภาพที่ 2.3 แสดงรูปแบบการสร้างองค์ความรู้

2. การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Store) รวมทั้งการยึดกุมความรู้ (Capture) ความรู้มีอยู่ทั่วไปทั้งภายในและภายนอกองค์กร ในสังคม ในโลก การยึดกุมความรู้ที่กระจัดกระจายและแฝงอยู่ในที่ต่าง ๆ มาจัดเก็บให้เป็นระบบเพื่อการเลือกหรือกรองก่อนกระจายความรู้ออกไป

3. การเลือก หรือ กรองความรู้ (Knowledge Refine) ความรู้ที่สร้างและรวบรวมมาเก็บไว้จะต้องทำการคัดเลือกและกรองให้เป็นความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสมกับองค์กรก่อนกระจายความรู้ที่กรองแล้วไปสู่บุคคลในองค์กร

4. การกระจายความรู้ (Knowledge Distribution) คือการทำความรู้ไปเผยแพร่สู่บุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กร กระบวนการนี้จะรวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร สังคมและวัฒนธรรมขององค์กร กระบวนการกระจายความรู้จึงต้องขจัดเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการกระจายความรู้ ต้องสร้างและส่งเสริมทัศนคติความเชื่อ ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อองค์กร

5. การใช้ความรู้ (Knowledge Use) ถ้าไม่มีกระบวนการใช้ความรู้ การจัดการความรู้ก็ไม่บังเกิดผลใด ๆ การใช้ความรู้เป็นกระบวนการที่จะพัฒนาองค์ความรู้และศักยภาพของบุคคลในองค์กร

6. การตรวจสอบติดตามความรู้ (Knowledge Monitor) เป็นกระบวนการในการตรวจสอบติดตามการจัดการความรู้ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และกลับไปสร้างและรวบรวมความรู้ขึ้นใหม่ฉะนั้นการจัดการความรู้จึงอาจสรุปเป็น วงจรการจัดการความรู้ได้ดังภาพที่ 2.4 ดังนี้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร จันทะเฒ่า (2549) ศึกษาการติดตามและประเมินผลโครงการบริการวิชาการแก่สังคม กรณีศึกษาโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับเด็กในชนบท สังกัดภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า

กลุ่มผู้บริหาร ครูผู้ทำห้องสมุด และครูผู้สอน พบว่า ด้านความคิดเห็นที่มีต่อโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ที่เป็น ไปในแนวเดียวกัน โดยเห็นว่าโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่มีประโยชน์ต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ หรือประยุกต์ใช้กับห้องสมุดโรงเรียน กลุ่มผู้บริหาร ได้นำความรู้ไปใช้โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนจัดทำแผนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะวิชาทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น

กลุ่มนักเรียน การติดตามและประเมินผลด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุดเกี่ยวกับความพึงพอใจของจำนวนหนังสือ ด้านผลการดำเนินงาน พบว่ากิจกรรมการส่งเสริมการอ่านส่งผลให้เกิดความชอบในการอ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้นสูงสุด

กลุ่มผู้ปกครอง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินกิจกรรม โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสนับสนุนให้บุตรหลานมีนิสัยรักการอ่าน ส่งผลให้บุตรหลานมีพัฒนาการด้านการอ่านและมีทักษะมากขึ้น

กษมา ประจง (2546) ศึกษาผลกระทบต่อการท่องเที่ยวต่อชุมชนกรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวต่อชุมชนและความสัมพันธ์ของผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้รู้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน พระสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อาวุโส และเจ้าหน้าที่อุทยาน จำนวน 15 คน ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจำนวน 25 คน หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนหัวหน้าครอบครัวจำนวน 50 คน ลูกหาบ จำนวน 25 คน เขาวงกต จำนวน 15 คน ศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านบวก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การสร้างงาน การยกมาตรฐานการครองชีพ และลดภาวะการว่างงาน ผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหารายได้ไม่แน่นอน ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาการแบ่งปันผลประโยชน์ และปัญหาการถือครองที่ดิน ผลกระทบทางสังคมด้านบวก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพ การสร้างสรรค์การเจริญทางสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การสร้างความสามัคคีในชุมชน การป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของประชากร และการเสริมสร้างการศึกษา

ผลกระทบทางสังคมด้านลบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยม ความไม่เป็นธรรมในสังคม อาชญากรรมและความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ผลกระทบทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมงานศิลปวัฒนธรรมและความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพและผลกระทบทางวัฒนธรรมด้านลบ ได้แก่ ค่านิยมในการครองชีพ การเปลี่ยนแหล่งด้านความเชื่อ การแต่งกาย และภาษา ผลกระทบทางด้านการเมืองด้านบวก ได้แก่ การจัดระเบียบสังคมของชุมชน ความเข้าใจในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ความสามัคคี ความสำคัญทางการศึกษาและการตื่นตัวทางการเมืองท้องถิ่น ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านบวก ได้แก่ การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และ การพัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านลบ ได้แก่ การทำลายภูมิทัศน์ของชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อม มีดังนี้ คือ ผลกระทบของการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ประเพณี ภาษา ความหลากหลายชีวภาพ ป่าไม้ และภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นคุณประโยชน์เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน โดยใช้ยุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวภายใต้ปัจจัยที่เอื้ออำนวย เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพ และควรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ชุมชนให้เป็นมรดกสืบทอดให้กับคนรุ่นต่อไป

รัตนา แสงสว่างและคณะ (2546) พบว่า ห้องสมุดมีชีวิตมีลักษณะเป็นเครือข่ายที่ตอบสนองความต้องการด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นสื่อกลางในการแจ้งข่าว มีสื่ออย่างอื่นในห้องสมุด นอกจากหนังสือ ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางในการประสานงานในด้านต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน มีวิธีการเข้าถึงข้อมูลอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับชีวิตจริง ผ่านช่องทางบุคคล ผ่านเครือข่าย Internet เชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตตำบล และหมู่บ้าน หรือหน่วยงานภาครัฐ

พรณิภา น้อยดา(2543) ศึกษาความพึงพอใจและความต้องการใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ โรงเรียน เชียงคาน ของพระภิกษุ สามเณร โรงเรียนมหาธาตุวิทยา อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า พระภิกษุ สามเณรมีความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ โดยรวม และรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการบริการ และกิจกรรม ด้านครุภัณฑ์และสถานที่ และด้านบุคลากรห้องสมุด อยู่ในระดับปานกลาง มีรายข้อที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้านคือ เนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ บริการหนังสือตำราเรียน สถานที่ตั้งของห้องที่ให้บริการ และความมีมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร พระภิกษุ สามเณรมีความต้องการใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการเป็นรายข้อที่

อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้านคือ หนังสือ ตำราเรียน วิทยุทัศน์ บริการแนะนำ
การใช้ห้องสมุด นิทรรศการเพื่อส่งเสริมการศึกษา ป้ายแสดงหมวดหมู่หนังสือให้ชัดเจนขึ้น และ
ต้องการให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้มีความรู้แนะนำและช่วยเหลือการค้นคว้า